

Türklerde Kadın ve Hüseyin Nihal Atsız'ın Tarihî Romanlarında Kadın Motifi

Saadettin KOÇ*

ÖZ

Gerek Türk destan ve efsanelerinde gerekse tarihin bütün devirlerinde kadının yeri her zaman üst seviyelerde olagelmıştır. Çalışmamız boyunca farklı kaynaklardan aldığımız örneklerle bunu ispatlamaya çalıştık. Bunun yanında büyük yazar Hüseyin Nihal Atsız'ın tarihî romanlarındaki kadın profilleriyle bu düşüncemizi desteklemeye çalıştık. Ve son söz olarak da büyük Atatürk'ün vurguladığı gibi, sahip olduğumuz bugünkü Türkiye Cumhuriyeti devleti Türk kadınının eseridir ve yine bu Cumhuriyet asil Türk kadınının omuzları üzerinde sonsuzluğa doğru yol almaya devam edecektir diyoruz. Zira bir milletin, "devlet-i ebed müddet" ülküsüyle yol alması için en büyük vazife o milletin kadınlarına düşmektedir. Umuyoruz ve arzu ediyoruz ki, Türk kadını, tarihteki şanlı yerini yeniden alacak ve Türk milletinin mukadderatında yeniden belirleyici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: konçuy, destan, Türklerde kadın, kadın hakları.

ABSTRACT

Woman in Turkish History and the Woman Motif in Hüseyin Nihal Atsız's Historical Novels

The place and role of women in both Turkish and epic legends and in history has always had a high status. This study attempts to prove the status of women from the examples in a variety of sources. In addition, the women profiles in the novels of Hüseyin Nihal Atsız tries to support the importance of women in history. And as Atatürk also stressed out the present state of the Republic of Turkey is the result of the work of Turkish women and Turkish women will carry it to eternity on their shoulders. For a nation to be "devlet-i ebed müddet" (the eternal state), the biggest task in on the women of the country. We hope, with the analysis of Atsız's novels Turkish women will take

* Yrd. Doç. Dr. Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi / UŞAK
e-posta: TTKP@potmail.com

their place in the glorious history and will be determinative in the fate of Turkish nation.

Key Words: konçuy, epic, women in Turkish novels, women in Nihal Atsız's novels, women's rights

Giriş:

Destanlar ve efsaneler, bir milletin tarihin derinliklerinden günümüze süzülüp gelen sosyal, içtimaî ve kültürel hayatlarının aynası gibidir. Tarih sahnesine ilk çıkan birkaç millettten biri olan Türkler, destan kültürü bakımından bir hayli zengindir. "Yazarı, zamanı ve çoğu zaman mekânı belli olmayan, ama mutlaka ve mutlaka Türk duygusunu, Türk ruhunu, Türk hayat ve ahlâk telâkkilerini aksettirmeleri bakımından, millî Türk tefekkürünün ilk ve gerçek ürünleri olan, Türk destan ve efsanelerinde kadın, daima bir şeref, ahlâk, kahramanlık ve fedakârlık sembolü olarak düşünölegelmiştir" (Sevinç 1992:9).

Türk milleti tarihinin hiçbir döneminde kadın erkek ayrımı yapmadığı gibi, zaman zaman kadın erişilmesi zor kutsal bir varlık olarak değerlendirilmiştir. Tarihin birçok devrinde ve birçok millette, hele hele de günümüzde kadın; cinsel bir obje olarak değerlendirilip, baştan çıkararak, erkekleri eğlendiren, şeytanî ve nefsanî duygulara hizmet eden varlık olarak takdim edilmeye çalışılırken, Türklerde kadın, çoğunlukla etrafına nur saçan, güzelliği ile gözleri kamaştıran, erişilmesi ve ulaşılması neredeyse imkânsız bir varlık olarak tanıtılmaktadır. Aynı şekilde geçmişte ve günümüzde aşağılanan, horlanan, ezilen, âdeta basit bir mal gibi alınıp satılan, köle muamelesi gören kadın, Türk tarihinde tam aksine oldukça farklı bir yere sahiptir. Türklerde kadın genel olarak, iffeti, ahlâk anlayışı, analık duygusu, kocasına sadakati, bilge ve alıplığı, idarî, siyasî, sosyal alanlardaki üstün becerileri, dik duruşu ile toplumun temel direği, hatta olmazsa olmazı olarak yerini almıştır.

Türk tarihini en iyi tetkik eden ve en güzel yorumlayan fikir adamlarımız arasında Hüseyin Nihal Atsız da vardır. Türk tarihi alanında oldukça dikkate değer araştırmalar yapan ve ortaya koyduğu çok farklı sonuçlarla dikkatleri üzerine çeken H. N. Atsız; yazmış olduğu tarihî romanlarında, okuyucularını Türk tarihinin sosyal, siyasî ve kültürel olaylarına götürmekte; gerek kurgusuyla gerek üslûbundaki akıcılığı ve dil zenginliği ile ve gerekse üstün muhayyele gücü ile okuyucusuna, edebî bir ziyafet çekmektedir. Türk tarihinin en önemli dönüm noktalarının böylesine başarılı bir üslûp ve dil zenginliğiyle, böylesine romantik ve realist yaklaşımlarla ustaca yorumlandığı bu tarihî romanlardan, alınması gereken çok büyük derslerin, çıkarılması gereken çok büyük sonuçların olacağını düşünerek böyle bir çalışmayı yapma gereğini duyduk.

Özellikle son yıllarda ülkemize ve Türk toplumuna; “Kadın hakları, kadına fizikî ve cinsel şiddet” konularında hiç de hak etmediğimiz sıfatlar yüklenirken; işin aslını, Türklerde kadının gerçek yerini, başka toplumlarda kadının yerini araştırmak ve saptırılmaya çalışılan bir takım gerçekleri ortaya koymak istedik. Çalışmamız boyunca yerli ve yabancı birçok kaynakların yanında, Türk siyasî, sosyal ve kültürel hayatına âdeta bir ayna tutan büyük yazar H. Nihal Atsız'ın yazmış olduğu çok değerli tarihî romanlarından da faydalandık. Aynı şekilde İslâmiyet öncesi Türk toplumu ile İslâmiyet sonrası Türk toplumunda kadına bakış açılarındaki farklılıkları ve bu farklılıklara sebep oluşturacak bir takım kültürel unsurların rolü üzerinde durmak gerektiğinin altını çizeceğiz.

M. Kemal Atatürk'ün öncülüğünde Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte, kadın haklarına yönelik yapılan çalışmalar, bu alanda çıkarılan kanunlarla kadının, yeniden tarihimizdeki gerçek yerine ulaştırılmaya çalışıldığını iddia edebiliriz.

1. Türk Destan ve Efsanelerinde Kadın Motifi, Ahlâk Anlayışı

Dünya milletleri içinde tarih sahnesine ilk çıkan milletlerin başında Türk milleti gelmektedir. Oldukça zengin bir sözlü geleneğe sahip olan ve bu sözlü geleneğin büyük kısmını destanların oluşturduğu Türk kültür ve mitolojisi, tarihin bilinmeyen dönemlerine ışık tutması bakımından çok önemli bir yere sahiptir. Masallarla destanlar arasında konu bakımından yakın benzerlikler bulunmaktadır. Her ikisinde de olağanüstülükler söz konusudur. Zira bir milletin ortaya çıkışını ve gelişmesini bir insana benzetecek olursak, masallar o milletin daha çok çocukluk döneminin, destanlar ise gençlik döneminin ürünleridir. Bir çocuğun beslenip büyümesi, gelişmesi için, maddî gıdaların yanında manevî gıdalara da ihtiyacı vardır. Bir çocuk için maddî gıdalar içinde anne sütünün önemi dünyanın bütün tıp otoritelerince yadsınamaz bir gerçek olarak ortaya konmaktadır. Çocuk, anne sütüyle ne kadar çok ve uzun beslenirse, ileriki yıllarda o kadar çok sağlam olacağı herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Aynı şekilde bir çocuk manevî gıdalarını da almalı. Şüphesiz ki manevî gıdaların başında ninniler, masallar, ergenlik yaşına doğru destanlar gelmektedir. Maddî ve manevî gıdalarını gerektiği gibi alamayan bir çocuk ileriki yıllarda bedensel ve ruhsal her türlü hastalıklara karşı güçlü bir bünyeye sahip olmamakta, sağlıklı bir ömür sürememektedir. Aynı şekilde bir millet için de durum farklı değildir. O millet tarihi süreci içinde maddî ve manevî gıdalarını alarak çocukluk ve gençlik dönemlerini güzel geçirebilmişse, buharlaşıp kısa sürede yok olmanın aksine tarihe damgasını vuracak, kendisinden dünya durdukça söz ettirecektir. Türk milleti bu şansı yakalamış bir millettir. Türk milletiyle beraber tarih sahnesine çıkan

milletlerin birçoğu, hayatlarını idame ettirecek maddî ve manevî gıdalardan yoksun kaldıkları için kısa sürede buharlaşarak yok olmuşlar ve milletler mezarlığındaki yerlerini almışlardır.

Şüphesiz ki, Türk milletini kadim kılan, oldukça zengin bir kültürel mirasa sahip olmasıdır. Uzun bir tarihî sürece sahip olan Türk milletinin binlerce yıl önceki sosyal, kültürel ve içtimai hayatına ait bilgilere ulaşmak için destan ve efsanelerin yeri çok büyüktür. Destan ve efsanelerimizde yer alan belli başlı motiflerin başında kadın gelmektedir. Türk milletinin binlerce yıllık kültürel geçmişinin bir aynası durumundaki destan ve efsanelerimizde kadın âdeta kutsal bir varlık olarak sunulmaktadır. “Hatta Türk muhayyilesinde kadın, çoğu zaman insan değil, karanlıkları aydınlatan bir ışık manzumesi, erişilmesi, dokunulması, koklanması, kısaca beş duyu ile kavranması mümkün olmayan ilahi bir nur huzmesi, iyiliği, yiğitliği telkin eden bir melektir” (Sevinç 1992:9).

“Türk destanlarında, büyük kahramanlar, büyük kahramanların anneleri, kadınları, çoğu zaman ışık veya nur görünüşündeki bir kadından doğmuştur. Mesela, *Yaradılış Destanı*’nda Tanrı’ya yaratma ilhamı veren Ak Ana, ışıktan bir kadın hayalidir ve Tanrı’nın yalnız Ak Ana’nın yaşaması için yarattığı gökyüzünün on yedinci katı ve fevkalâde aydınlık bir ışık âlemidir” (Banarlı 1971:12).

Oğuz’un ilk karısı, ortalığı karanlık bastığı zaman, karanlığı yarararak gökten inen mavi bir ışıktan, ikinci karısı ise, kutsal bir ışıktan doğmuş kutsal kadınlardır. “Aynı şekilde *Uygur Destanı*’nda Böğü Han semavî bir ışıktan doğmuştur. Garohov’un derlediği Yakut Türkleri ile ilgili bir efsanede, destan kahramanı Ak Oğlan, ocağın içinden çıkan nurlu bir kadın tarafından emzirilmiş, Ak Oğlan doyunca kadın kaybolmuştur” (Ögel 1971:103). “Başkurtların ve Kazak-Kırgızların *Kuzu Körpeş* ve *Bayan Suluv* destanlarında kadın bir melek olarak tasvir edilmiştir ve bu destanda kadının gösterdiği fedakârlıklar, erkeklerin fedakârlıklarından daha fazladır” (İnan 1968:271).

H. Nihal Atsız’ın *Deli Kurt* romanında da kadın, Türk destan ve mitolojilerinde olduğu gibi olağanüstü bir varlık olarak değerlendirilmektedir. Roman şahıslarının başında Gökçen adında bir kız yer almaktadır. Gökçen’in romanda ortaya çıkışı âdeta destan ve efsanelerde yer alan olaylarda olduğu gibi olağanüstüklere dayanmaktadır. Gökçen’in gözlerinden yeşil ışık fışkırmakta, bu gözlerle bakan kişi bu ışığın gücüne dayanamayarak ya gözleri kör olmakta ya da aklını oynatarak ölmektedir. Bundan dolayı Gökçen kız, kendisine bakanlara zarar vermemek için sürekli yüzünde peçeyle gezmekte, çıplak gözle kimseye bakmamaktadır. Asıl adı Murat olan ama çevresindekiler tarafından Deli Kurt olarak adlandırılan kişinin de ilginç bir hayat hikâyesi vardır. Deli Kurt lakabı ile tanınan Murat, Ankara

Savaşında Timur'a yenilen Yıldırım Beyazıt'ın küçük oğlu İsa Bey'in oğludur. Yıldırım Beyazıt'ın Ankara Savaşı'nı kaybetmesi ve Timur'a tutsak olmasının ardından Osmanlı devletinde "Fetret Dönemi" başlar. Yıldırım Beyazıt'ın ölümüyle birlikte, oğulları arasında taht kavgası çıkar. Yıldırım Beyazıt'ın küçük oğlu İsa Bey yeni evlenmiştir ve karısı Bala Hatun hamiledir. İsa Bey hem karısını hem de muhtemel olarak erkek doğacak çocuğunun hayatlarını korumak için Bala Hatun'u, gizlice en iyi adamlarından biri olan Çakır'ın köyüne kaçıtır. Bala Hatun aylar sonra saklanmış olduğu Çakır'ın köyünde oğlu Murat'ı dünyaya getirir. Ancak Bala Hatun'un, İsa Bey'in eşi olduğundan, Çakır'ın annesi hariç kimsenin haberi yoktur. Hatta Murat'a da söylenmez bu gerçek. Zaten Bala Hatun da eşi İsa Bey'in ağabeyleri tarafından öldürüldüğünü doğumundan bir müddet sonra öğrenir. Eşinin ölüm haberine fazla dayanamayan Bala Hatun da, oğlu henüz bir yaşına gelmeden ölür. Murat, gerçek kimliğini bilmeden, Karesi Beyliğine bağlı, Çakır'ın Türkmen köyünde büyümüştür. Murat, Osmanlı ordusunda iyi bir sipahi olan Çakır tarafından çok iyi yetiştirilir. Genç yaşta sıkı bir sipahi olan Murat, delişmenliği, atikliği ve yiğitliği ile "Deli Kurt" olarak anılmaktadır.

Deli Kurt, Gökçen Kızın hikâyesini köylülerden dinler ve onu bayağı merak etmeye başlar. Çakır ağası ve kendisi gibi genç bir sipahi olan, birlikte büyüdüğü Evren de olduğu halde, Çakır'ın köyünde sularının şifalı olduğuna inanılan bir pınarın başında akşam yemeği yemekte dirler. Bu pınar aynı zamanda Gökçen Kız pınarı olarak da bilinmektedir. Hava epeyce karardığı bir sırada Deli Kurt ve yanındakiler gözlerine inanamaz:

Gökçen kız yaklaşıyor ve şekilleniyordu. Büyük bir kayanın gölgesinde oturarak kendisine bakan dört kişiyi yaklaşımadan görmesine imkân yoktu. Suna boylu bir kızdı. O nasıl bir süzülüştü ki, kendi yüreğinin atışını bilen duyan Deli Kurt onun ayak seslerini duymuyordu (Atsız 2003:106). Gördükleri karşısında oldukça heyecanlanan Deli Kurt, Gökçen kızın yaklaşmasıyla ve onun gözlerinden çevreye yayılan yeşil ışığı görmesiyle içindeki heyecan şaşkınlığa dönüşür:

Deli Kurt, yakın mesafeden göğsüne ok yemiş savaşçı gibi şöyle bir irkildi. Sonra kamaşan gözleriyle bir anda çevresini göremeyerek dehşete kapıldı. Bir eliyle gözlerini kapayarak elinde olmadan, yılan sokmuşçasına fırlayıp ayağa kalktı. Göz göze geldikleri zaman kızın bakışlarından yeşil bir ışık çıktı gibi görmüş, bu ışıkla kamaşan gözleri hiçbir şeyi görmez olunca kör oldum sanarak fırlamıştı. Delirmiş miydi? Elini gözlerinden çekip ihtiyatla kıza baktı. Olduğu yerde duruyor, fakat kimseye bakamıyordu. Başını öne eğmiş ve gözleri yerdeydi. Deli Kurt, o zaman kendine geldi ve yerden çılgın gibi fırlayışının yanındakiler üzerinde nasıl bir tesir yaptığını anlamak üzere yüzünü onlara çevirdi. Onlar da kalkmışlardı. Satı Kadın bile ayakta ydı(Atsız 2003:106-107).

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Türk destanlarında kadın ya yeşil bir ışık içinde görülmekte ya da perilerden daha güzel bir varlık olarak tanıtılarak insanüstü bir varlık olarak gösterilmektedir. Burada da Gökçen kız, Türk destanlarında olduğu gibi güzelliği ve gözlerinden saçtığı yeşil ışıklarla insanüstü bir varlık olarak tanıtılmaktadır.

Romanda Gökçen kız, sadece dış görünüşü ile değil, aynı zamanda hisleriyle, ruh hâliyle de insanda olmayan üstün meziyetlere sahipti. Gökçen kızın güzelliği ve cazibesi karşısında âdeta kendinden geçen ve ona âşık olan Deli Kurt, kendisine anlatılanlara aldırış etmeden Gökçen kızın yaşadığı Yassı tepenin arkasına gitmeye karar verir. Sabahın erken saatinde yola çıkar ama yolu bilmediği için gecikmeli olarak Gökçen kızın yaşadığı Yassı tepenin arkasına varır. Kendisini çok güzel karşılayan Gökçen kızın sözleri karşısında Deli Kurt'un şaşkınlığı iyice artar:

-Güneş doğmadan yola çıkmıştın. Neden bu kadar geç kaldın?

İşte peri kızı dedikleri Gökçen her şeyi biliyordu. Deli Kurt bütün cesaretini toplayarak içindeki güvensizliği attıktan sonra cevap verdi:

-Peri kız mısın? Böyle her şeyi biliyorsun.

-Karanlıkta seni yol alırken gördüğüm için biliyorum.

Deli Kurt içinde bir ferahlık duydu. Ama neden "Peri kızı değilim" dememişti? Bunu yeniden soracaktı(Atsız 2003:118-119).

Deli Kurt, Gökçen'in gözlerini çok merak etmektedir. Ancak Gökçen, gözlerinden süzülen yeşil ışığın bakanlara zarar verdiğini bilmektedir. Lâkin, sevdiği ve kendisine gerçek sevgiyle bağlı birinin bu yeşil ışıktan etkilenmeyeceğini düşünmektedir. Deli Kurt, Gökçen kıza gönül vermiş, Gökçen kız da Deli Kurt'un sevgisine ve samimiyetine inanarak onu sevmiştir. Gözlerinden süzülen yeşil ışığın zarar vermeyeceğini düşünerek, o gece buluştuklarında artık Deli Kurt'a gözlerini gösterecektir:

Hiçbir şeyden korkusu olmayan Osmanlı siphahisi korku ve heyecandan titreyerek başını yavaş yavaş kaldırdı. Kamaştırıcı bir ışığın gözlerinin içine dolacağını sezerek önce Gökçen'in çenesini, sonra dudaklarını gördü. Göz göze gelince ok yemiş gibi sarsılarak ve ejderha görmüş çocuk gibi titreyerek:

-Aman Allah'ım! Bunu gayet yavaş ve kısık bir sesle söylemiş, çünkü bütün gücü kesilmiş ve şaşkınlıktan akli başından gitmişti. Bağırarak kuvveti olsaydı bütün çevrede yankılanacak bir kükreyişle haykırdı. Bir çift çekik yeşil göz ışık saçarak kendisine bakıyor, bütün irâdesini yok ediyor, gözlerini kamaştırıyor, Deli Kurt'u zevkten bayıltacak hale getirirken, korkunç şekildeki yırtıcı bakışıyla da titretiyordu(Atsız 2003:190-191).

Görülüyor ki, Gökçen kız, Türk destanlarındaki kadın motifi ile çok büyük benzerlikler taşımaktadır. Oğuz Kağan'ın annesi gökten yeşil bir ışık arasında inerken ve insanüstü eşsiz bir güzelliğe sahipken, Gökçen kız da gözlerinden çevreye yaydığı yeşil ışıkla kendisine kem gözlerle bakanları helâk edecek güce sahiptir.

Türk destan ve efsanelerinde ahlaksızlığın, çirkinliğin yeri yoktur. Kadın hiçbir zaman cinselliği ile ön plâna çıkmaz. Her zaman saygı duyulan, el üstünde tutulan bir varlık olarak karşımıza çıkmaktayken, başka milletlerde aynı şeyleri görmek mümkün değildir.

“Türk millî muhayyilesi, kadına mutlaka bir kutsallık izafe etmiş, onu, Tanrı'ya ilham veren ve diğer bazı milletlerin destanlarında olduğu gibi, gayri meşru ilişkiler sonucu değil Tanrı'nın bir buz parçasının içinde gönderildiği kutsal buğday tanesinden, ilâhlardan, nurdan ve ışıktan hamile kalan bir namus ve şeref abidesi olarak düşünmüştür” (Sevinç 1992:11).

“Nitekim, Türk mitolojisinde, güzellik ilâlesi olan, fakat Yunan aşk tanrıçası Afrodit gibi, sevişmeyi, cinselliği temsil eden değil, namus ve fazileti temsil eden Ayzit, ancak namusunu muhafaza etmiş kadınların loğusalığına gidip onlara yardım ederdi, ahlâksız kadınlar ne kadar yalvarırsa yalvarsınlar, ne kadar kurban keserlerse kessinler, Ayzit onların yardımlarına gitmezdi” (Uraz, 1967:55).

Türk kolektif vicdanı, iyileri, doğruları, temiz ahlâk sahibi olanları nasıl mükafâtlandırıp, kötülerini nasıl kınayıp cezalandırıyor, Ayzit da aynı şekilde bu kolektif vicdanın mitolojik görüntüsü, Türk töresinin, Türk tefekkürünün ve çağımıza kadar devam edegelen Türk namus ve ahlâk telâkisinin şaşmaz ve yanılmaz sembolüydü. Oysa, Yunan tanrıçaları kavgacı idiler. Birbirleri ile dövüşürler, rüşvet teklif ederler, birbirlerini kıskanırlar, hile yaparlar, bir insanoğlunun kaçırılmasına yardım ederlerdi. Yunan mitolojisinde tanrıça Athena, büyük tanrı Zeus'un hem karısı hem de kız kardeşiyle evlenmesini mübah karşılayan ve hatta teşvik eden bir düşünce tarzı demektir. İlerideki bölümlerde inceleyeceğimiz gibi, bazı milletler böylesine sapık bir evliliği mâkul karşılayabilmiş, fakat hiçbir Türk destanında böyle bir kepezelik görülmemiştir. Çünkü Türk mitolojisindeki kahramanların hatunları Tanrı tarafından gönderilen, kutsal kadınlar olduğu gibi, erkek insanî, kadın da ruhanî bir kisveye bürünmüştür (Ögel 1971:87).

Türkler, gerek destan ve efsanelerde gerekse reel hayatın her alanında ve her devrinde kadın-erkek iç içe hayatlarını idame ettirmiş ve ettirmektedirler.

Kadın-erkek ilişkilerinin böylesine iç içe ve samimi olmasına ve kızlar ile erkeklerin her yerde, her işte beraber olmasına rağmen Türk destanlarında çirkin olaylara rastlanmayışı, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Gerçekten de diğer birçok milletin

millî destanlarında cinsellik, gayri meşru ilişkiler adeta vazgeçilmez bir unsur olduğu halde, Türk düşüncesi gerçek hayatta olduğu gibi destanlarda da cinselliği ve şehveti hiçbir surette konu edinmemiş ve hatta bu tipleri şiddetle lânetlemiştir (Sevinç:1992:18).

“Oğuz destanında, ırza tecavüz edenlerin öldürüldüğü veya gözlerine mil çekildiği ifade edilirken” (İnan 1968:154). İran’ın ünlü destanı *Şehname*, bu tür haksızlıkların hikâye edildiği bir kitaptan ziyade gayri meşru ilişkilerin anlatıldığı bir destan görünümündedir. Meselâ, *Şehname*’nin kadın kahramanlarından biri olan Sûdâbe, üvey oğlu Siyavuş’a aşık olur, çirkin tekliflerde bulunur. Siyavuş’u hile ile defalarca haremine çağırır ve kızı ile evlenmek isteyen Siyavuş’a şöyle hitap eder:

Ben sana kızımı vermesine vereceğim ama, önce bir kere şu benim yüzüme, başıma ve tacıma bak. Bak da söyle benim aşkımdan yüz çevirmek için nasıl bir bahane buluyorsun? Şu boyumdan, posumdan ve yüzümden hiç hoşlanmıyor musun? Seni gördüm görelî ölüyorum, hastalandım. Haydi gel kimsenin haberi olmadan beni bir kere sevindir de, gençliğimin günlerini tazelandirip onları bana yeniden başlaşıyiver (Firdevsi:1968: 392-393).

Türk destan ve efsanelerindeki ahlâk anlayışı, kadına bakış açısı ve iffetli kadın anlayışı, H. Nihal Atsız’ın romanlarında da ön plâna çıkmaktadır. Tarihî romanlarında çok az kadın şahsiyete yer veren Atsız, kadını dışılığı ya da şuhluğu ile asla ön plâna çıkarmamaktadır. Onun romanlarında yer alan çok az sayıdaki kadın, Türk destan motiflerinde olduğu gibi, iç ve dış güzelliği ile gözleri kamaştıran, iffet ve namusuna oldukça düşkün, eşine ve ailesine sonsuz bir duyguyla bağlı, her durum, her şart ve her yaşta elleri öpülesi bir ana, merhamet ve hoşgörü abidesi, vatani, milleti, namusu söz konusu olduğunda eşine az rastlanan cesur ve yiğit, velhasıl mübarek bir varlıktır. O mübarek kadın hiçbir zaman şan, şöhret ve parada gözü olmayan, bir lokma bir hırka diyebilecek kadar alçak gönüllü ve mütevazî bir kişiliğe sahiptir. Yazarın, *Bozkurtların Ölümü* romanında *İşbara Alp*’in kızı Almıla bu konuda en büyük örnek şahsiyet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bozkurtların Ölümü romanında, Çinli bir hanedan kızı olan İ-çing beraberinde kardeşi Şen-king de olduğu halde Göktürk devletine sığınır. İ-çing’in ailesi Çin’de tahttan indirilmiştir. Bu Çinli kız, Göktürkleri kışkırtarak Çin’in üzerine yürütmek ve yeniden kendi ailesinin kaybettiikleri tahtı geri almak gibi gizli bir maksatla Göktürk kağanı Çulluk Kağan ile evlenir ve böylece Göktürk devletinde Katun unvanını alır. Bir müddet sonra Çulluk Kağan’ı zehirler ve onun yerine geçen Kara Kağanla evlenir. Beraberinde getirdiği kardeşi Şen-king Çin ordusunda subayken, bu sefer de Göktürk ordusunda yüzbaşı olarak görevine devam etmektedir. Göktürk devletinde gaflet, dalâlet ve

ihanet diz boyudur. Şen-king bir müddet sonra binbaşılık rütbesine yükselir ve şımarıkça şımarır. Ne de olsa Göktürk kağanının kayınbiraderi, Katun'un kardeşidir. Göktürklerde binbaşılık rütbesi bugünkü generallik rütbesi ile eş değerdir. O, bir general, o bir beydir!

İşbara Alp'in kızı Almıla, Ötüken'in en güzelidir ve bu güzelliği ile dillere destan bir kızdır. Onlarca, yüzlerce hayranı vardır. Ama onu Çinli subay Şen-king de istemektedir ve amacına ulaşacağına kesin gözüyle bakmaktadır. Göktürk ordusunun en yüksek rütbeli subayları arasındadır ve dolayısı ile "Bey"lik unvanına ulaşmıştır. Kağanın kayınbiraderidir. Şan ve şöhret tamdır. Bu durumda Almıla'nın kendisine "hayır" deme ihtimali olamaz. Ancak Şen-king'in düşündüğü gibi olmaz ve Almıla kendisini reddeder:

"Sonunda bu işin kendisini bitireceğini anlayarak kız kardeşi İçing Katuna başvurup yol göstermesini diledi. İçing Katun her şeyden önce bu evlenmeden kendi ailesine bir fayda gelir mi, ailesi yine Çin'de kağanlık tahtına çıkar mı diye düşündü. Şen-king, Almıla ile evlenirse İşbara Alp'in da yardımını elde edecekleri muhakkaktı. İçing Katun Türk göreneğince Şen-king'in üç gece üst üste Almıla'nın çadırına girerek onunla konuşmasını, kendisiyle evlenmeğe kandırmasını öğütledi. Şen-king böyle bir Türk geleneği olduğunu bilmiyordu.

-Çadırına girersem bana bir şey demezler mi? diye sordu.

-Demezler, zaten geç vakit gireceksin.

Almıla beni istemiyor, çadırına alır mı?

-Türk göreneği böyledir. Kız seni istemese de bir şey demez. Sen tatlı dille kızın gönlünü çalmağa çalışacaksın.

-Ya kazanamazsam?

-Üç gece üst üste gidip kazanmağa uğraşırın. Kazanamazsan artık dördüncü gece gidemezsin.

-Bu Türkler çok tuhaf!

-Şunu da sakın unutma: Geceleyin karanlıkta kızla çok ciddi olacaksınız. Sakın albıza'uyup taşkınlık etmeğe kalkma, öldürürler.

Şen-king'in benzi attı. Türklerin işine bir türlü akıl erdiremiyordu."

Şen-king ablasının söylediklerini korka korka yerine getirmeye karar verir, ilk gece Almıla'nın çadırına girer. Çadırdaki diğer aile mensupları uyanır ve onun geldiğini görürler ama, hepsi de kafalarına yorganı çekerek onları görmezden gelirler.

"Almıla hep yatıyordu. Çin beği yalvardıkça 'Sende gönlüm yok' diye kestirip atıyor, 'Seni almak için ne yapayım?' diye sordukça 'Boşuna uğraşma' diye cevap veriyordu. Şen-king'in gönlü umutsuzlukla dolmuştu. Almıla'nın kendisinden tiksindiğini anlamıştı. Katunun kardeşi, bir Çin tiğini ve Türk ordusunda

tümenbaşı olduğu halde bu kız kendisini istemiyordu. Fakat Türk göreneğine uyarak onu çadırından kovmuyor, onunla konuşuyordu (Atsız 2010:218).

Burada ilgi çekici bir durum vardır. Türk töresinde bir kızı istemek için gece yarısında o kızın çadırına girip kızı ikna etmeye çalışmak serbesttir. Ama orada çirkin bir harekette bulunmak, kızı rahatsız edici bir davranışta bulunmak çok büyük bir suçtur.

Türk töresinde evli bir kadına ilişmenin cezası ölümdü. İçing Katun'un Ötüken'e gelmesiyle birlikte arkasından çok sayıda Çinli de ülkelerini terk ederek Göktürk devletinin merkezi Ötüken'e gelip yerleşirler ve gün geçtikçe çoğalırlar. Ancak Türk töresinden habersiz olan bu Çinliler zaman geçtikçe Türk ahlâk yapısına ve töreye aykırı davranışlar içinde bulunmaya başlarlar. Sarayda yapılan bir toplantıda Kara Kağan'a karşı Kürşad endişesini açık açık dile getirmektedir:

-Kolaydır ama iş bu kadarla bitmiyor. Bu Çinliler Türklerin ahlâkını da bozuyor. Tutsak Çin karıları bin türlü kanniş(cilve) yapıp Türk erkeklerini kandırıyolar. Bizim kızlarımız böyle kanniş bilmez. Çin erkekleri nasıl kötü mallarını bize iyi maldır diye sürüp bizi aldatıyorlarsa, Çin kadınları da kendilerini boya ile, kanniş ile süsleyip Türk erlerine satıyorlar. Erkekler çabuk kanar. Çin kızlarını bir şey sanıyorlar. Evli kadına kötü gözle bakılır mı? Türk töresinde evli kadına ilişmek ölümle biter. Biter ama artık bu töre de suya düştü. Çünkü evli kadınlar artık buna razı oluyorlar.

Türk kadını olursa böylesi bulunmaz. Ama Çinli kadınlardan çıkıyor işte!... Çünkü Çinli erkeklere para, mal gerek. Onun kesesi akça ile dolmalıdır. Akçeyi almak için de malını verir, her şeyini verir, daha ileri gider, karısını da verir. Çin karıları Türkleri böyle soyup kocalarını zengin ediyorlar (Atsız 2010:81-82).

Yukarıdaki örneklerden ve burada yer veremediğimiz pek çok örneklere bakarak, Türklerin diğer milletlere göre çok sağlam bir ahlâk yapılarının bulunduğu, kadının namusu her şeyin üstünde tutulduğu anlaşılmaktadır.

2. Türklerde İdeal Kadın Tipi ve Kadına Verilen Değer

Türklerde kadın her zaman anadır. Evladı kaç yaşında olursa olsun, hangi konumda olursa olsun onun koruyucu meleği, yol göstereni, üzerine titreyenidir. Türkçü şair Mehmet Emin Yurdakul, ideal Türk kadını ve dolayısıyla Türk anasını şu mısralarla dile getirmektedir:

“Senin sesin hayat için dövüşmeye koşturur,
Senin sevgin vatan için fedakârlık öğretir,
Senin yüzün insan için bir merhamet duyurur;
Senin ile insanoğlu yeryüzünü şenlendirir.”

Gerek destan ve efsanelerde gerekse gerçek hayatın her döneminde Türk kadını, ak sütü ile beslediği evladını ak duygularla da topluma hazırlamakta, vatanına, milletine hayırlı bir evlat olması için ne lâzım geliyorsa onu yapmaktadır. Bunun içindir ki, Türk dilinde ana kelimesi ile yapılan birçok tamlama bulunmaktadır. Türk milleti yaşadıkları coğrafyaya “Anadolu, Ana yurt, Ana vatan” derken, kullandıkları dile de “Ana dili” demektedirler. Aynı şekilde Türkçemizde “ana” ile ilgili birçok atasözü ve deyim bulunmaktadır. Meselâ: *Ağlarsa anam ağlar, gerisi yalan ağlar. Ana gibi yar, Bağdat gibi diyar olmaz. Ana hakkı, HAK hakkıdır. Ana kızına taht kurmuş, baht kuramamış. Ana sevgisi bütün sevgilerin kaynağıdır. Analık, kadının en büyük şerefidir. Anamın ekmeğine kuru, ayranına duru demem. Ananın kötü kızı olmaz, kaynananın da iyi gelini. Cennet annelerin ayakları altındadır. En güzel yüz annemin yüzü, en güzel söz annemin sözü. Kuzguna yavrusu anka görünür. Ana baba günü. Ana kuzusu. Anasından doğduğuna pişman, Anasından emdiği süt burnundan (fitil fitil) gelmek, Anasını ağlatmak, Anasının gözü vs. Dünyanın hiçbir dilinde ana ile ilgili bu kadar atasözü ya da deyim bulmak mümkün değildir. Zira, dünyada hiçbir kadında Türk kadınında olduğu kadar analık duygusu hâkim değildir.*

H. Nihal Atsız'ın *Deli Kurt* romanında da analık duygusu, merhamet, fedakârlık, sadakat gibi ulvi değerlerle çok güzel bir şekilde verilmiştir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi Yıldırım Beyazıt'ın küçük oğlu İsa Bey, hamile olan eşi Bala Hatun'u, her türlü tehlikelerden korumak için en iyi adamlarından biri olan Çakır'ın köyüne kaçırmıştı. Çakır da Bala Hatun'u köyüne getirerek annesi Satı Kadın'a emanet etmişti. Bu köyde çocuğunu doğuran Bala Hatun, bir müddet sonra eşinin ölüm haberini alır ve aldığı habere fazla dayanamayarak bir sabah çocuğuna sarılmış bir vaziyette yatağında ölü bulunur:

.... Bir akşam oğluyula beraber yatmak istedi. Yeniden kendine geliyor diye sevinmişim. Çünkü çocuğu büsbütün bana bırakmıştı. O gece oğlunu sevdi, öptü. Onunla konuştu. Ertesi sabah kalktığı zaman Bala Hatun'u ölmüş buldum. Murat'cık, Hatun'un uzatmış olduğu koluna başını yaslamış, öylece yatıyor, anasının yanaklarını saçını okşayarak “Ana ana” diye sesleniyordu. Gözleri yaşlıydı. Hatun'un da gözleri yaşlıydı. Belli ki ana oğul ağlaşıyorlardı. Murat, o zaman bir yaşındaydı (Atsız 2003:35-36).

Sütanesi Satı Kadın'ın anlattıkları karşısında bir hayli duygulanan Çakır, ilk fırsatta Bala Hatun'un mezarına gider. Mezarı başında duasını okuduktan sonra bir takım hayaletler görmektedir. Önce İsa Bey'i görür. Arkasından Bala Hatun'u ve doğarken kaybettiği annesini görür. Bala Hatun'un hayaleti Çakır'a:

-Murat sana emânet....

Bala Hatun'un gözleri altında ay ışığının yansıttığı inciler parlıyordu. Demek ki hayalet ağlıyordu. Ölü de olsa, hayalet de olsa anaydı. Öksüz oğlu için ağlayacaktı. Işıklı gözlerle Çakır'a baktı:

-Murat'ı yetiştir(Atsız 2003: 45).

Burada da belirtildiği gibi Türk kadını ölü de olsa, hayalet de olsa her zaman ve her durumda anadır. Analık vazifesini en iyi şekilde yerine getirmek için ölümü bile göze alabilecek kadar fedakâr ve cefakâr bir anadır. Bu durumu *Deli Kurt* romanının birçok yerinde görmekteyiz.

Türk kültüründe sütannelik de çok önemlidir. Kendi doğurmadığı halde zorunlu hallerde sütünü verdiği bir çocuğu kendi yavrusu gibi gözetip kollamaktadır Türk kadını. *Deli Kurt* romanında Satı Kadın, Çakır'ın gerçek annesi değil, sütannesidir. Ne var ki Satı Kadın, kendi evladı Evren'le Çakır'ı denk tutmuş, onu ölüncüye kadar kendi evladı gibi görmüş ve aynı şekilde Çakır'ın da üzerine titremiştir. Aynı şekilde Çakır da, Satı Kadın'ı öz annesi gibi benimsemiş, sevgi, saygı ve ilgisini Satı Kadın'dan asla eksik etmemiştir. İşte burada "anne sütü" nün önemi ortaya çıkmaktadır. Bir kadının dokuz ay boyunca karnında yavrusunu taşıması kadar aziz olan başka bir kutsal değer de, sütüyle beslediği yavrusudur. Bunun için olsa gerek ki, toplumda iyi insanlara, "helâl süt emmiş" diye bakılmaktadır. Bu durumda demek oluyor ki, bir kadın; ideal bir kadın, ideal anne olabilmesi için çocuğunu dünyaya getirdiği gibi, onu ak sütüyle de beslemeli ve ona bir ömür boyu kol kanat germelidir. Zira Türk insanının tasavvuruna göre iyi insan olmanın olmazsa olmaz şartlarından biri, helâl süt emmektir!

Yazar'ın, *Bozkurtlar Diriliyor* romanında da Türk kadının, fedakâr analık duygusu çok güzel bir şekilde dile getirilmektedir. Türk tarihinin millî kahramanı Kürşat, Göktürklerin Çin esareti altındayken kırk arkadaşı ile birlikte Çin sarayında ihtilâl başlatırlar. İhtilâli Çin ordusu güçlkle bastırır ama yüzlerce askerini de kaybeder. Kürşat ve kırk arkadaşı kahramanca dövüşürler ve yüzlerce Çin askerini öldürdükten sonra kendileri de can verir. Kürşat'ın eşi, oğlunu da alarak Çin'den kaçar. Çinli askerlerin amansız takibine rağmen izini kaybettirmeyi başarır. Çinliler, Kürşat'tan geriye hiçbir şeyin kalmadığına inanmışlardır. Kürşat'ın eşi, oğluyla, beraberinde üç beş aileden oluşan ücra bir yerde yaşamaktadır. Oğlunun can güvenliği için, Kürşat'ın eşi olduğunu ve oğlu Urungu'nun da Kürşat'ın oğlu olduğunu kimselere söylememektedir. Oğlundan da bu gerçeği saklamaktadır. Oğlunu yaşatmak için kendi adını bile unutmuştur:

Urungu yavaşça anasının yanına çöküp bağdaş kurarak gözlerini ona dikti. Anasının kendisine söyleyeceği şeyleri büyük bir sabırla yıllarca

beklemişti. Yazık ki sonsuz bir istekle bilmek istediği şeylere kavuşurken anasından ayrılıyordu. O hiçbir anaya benzemeyen vefalı, çilekeş, iyi anadan.... Yoksul ve kimsesiz bir aileye mensup oldukları halde en arı soylu kadınlardan daha üstün olan anadan. ...

...

Ben bundan çok önce ölmüş sayılabiliyordum. Seni büyütüp er kişi yapmak için yaşadım. On beş yaşına girip er adını aldığı zaman yeryüzünde yapacak işim kalmamıştı. O zamandan beri yalnız bir şeyi görmek için yaşamağa çalıştım. O şey, senin yıllardır ardında koştüğün düşünce idi: Ötüken'de Türk kağanının oturduğunu, Türk töresinin yürüdüğünü görmek... Bundan otuz üç yıl önce, sen daha on bir yaşında bir çocukken Çıbı Tegin Çinlilere karşı ayaklanıp Göktürk devletini kurmağa kalkıştığı zaman kurt başlı sancak Ötüken'de dalgalansın diye seni Çıbı Kağan ordusuna ben göndermiştim. Üç yıl, Çıbı Kağan tutsak edilip Çin'e götürülünceye kadar savaşlarda olgunlaştın; ölümcül yaralar aldın. İyi dövüştün. Babana yarar yiğit oğul olduğunu gösterdin. Emeklerin boşa gitmediği için çok sevdim. Sütüm sana helâl olsun. ...

...

-Oğul! Sen gönül isteğinin ne demek olduğunu bilir misin? Senin adını unutmak istiyordum. Bunu öyle bir gönülden istiyordum ki sonunda unuttum. Bir daha da hatırlayamadım.

Urungu'nun kaşları çatıldı, sesi dikleşti:

-Ana! Ben bu denli kötü bir oğul muyum ki adımı unutmaya uğraştın, sonunda da unuttun?

İhtiyar ananın gözleri şefkatle gülümsedi:

-Hayır! Sen çok iyi bir oğul olduğu için adını kendimden bile sakladım. Nitekim babanın da kim olduğunu şimdiye kadar senden ve herkesten sakladım.

...

-Ana! Babamın da adını unuttun mu?

-Unutmadım! Unutmak istesem de unutamazdım. Baban unutulmazdı. Çünkü baban Kürşat'tı!...

Urungu yeniden irkildi ve elini belindeki bıçağa attı. (Bıçak babasının hatırası idi.)

...

-Ablanın da adını unuttum. Seni yaşatıp büyütme için bunları yapmaya mecburdum. Ama babanın adını unutamazdım. Onu unuttuktan sonra senin ve benim yaşamamıza lüzum kalmazdı. Belindeki bıçak babanın bıçağıdır. İhtilâle giderken bana bırakmıştı. Bu bıçak Bozkurt soyunun tılsımlı bıçağıdır. Bumun Kağan'dan kalmaz. Sapının dibinde Bumun Kağanın adı yazılı, damgası kazılıdır.

...

-Çünkü en güçlü, en iyi insan hakından vazgeçen insandır. En büyük kahramanlık da hiçbir karşılık beklemeden yapılandır. Kürşat böyle

yapmıştı. Ablan böyle yapmıştı. Sen de böyle yap. Senin de baban gibi olmanı istiyorum(Atsız 2010:11,12,13.15)

Özellikle son cümleler bir Türk kadınının asilliğini, yüceliğini, erdemini göstermesi bakımından bir hayli anlamlıdır.

2.1. Türklerde Kadına Şiddet Yoktur.

Gerek Türk milletinin mitolojik devirlerine ışık tutan destan ve efsanelerinde gerekse mitolojik devirden günümüze baktığımız zaman kadına şiddet söz konusu değildir. “Oğuz Destanı’nda güzelliği ‘gülen gözler, kutup yıldızları, ırmak dalgası saçlar, inci gibi dişler ve süt gibi, kırmızı gibi olup eriyişler’ şeklinde tasvir edilen Türk kadını erkeğinden ayrı ve erkeğine yabancı değil, aksine erkeğinin bir tamamlayıcısı olarak daima onunla beraberdir” (Sevinç 1992:12). Netice olarak; erkeğinin her durum ve zamanda yanında olan kadın, şiddeti değil saygıyı, sevgiyi hak etmektedir. Türk insanı sevgi ve saygıyla şiddeti her zaman birbirinden ayrı tutmasını bilmiştir. Eşlerine derin bir sevgi ve saygıyla bağlanan Türk ailesinde şiddetten söz etmek imkânsızdır.

Kadına verilen değer, kadının sosyal mevkisi ve itibarı böylesine yüksek ve göğün yedinci katı gibi erişilmez olunca, onun dövülmesi, iteklenmesi, horlanması, tahkir edilmesi elbette söz konusu olamazdı. Nitekim, Türk destan ve efsanelerinde böyle bir basitliğe rastlanamamakta, ancak Fars kültürünün en büyük abidelerinden biri olarak kabul edilen, *Şehname*’de şu satırlar okunmaktadır: “Bunun üzerine kızdı ve hemen eliyle saçlarından yakalayarak kadını yere vurdu... Onu yerlerde sürükleyerek elini ayağını bağladı. Ayaklarının altında çiğnedi ve bir yandan da durmadan eliyle vurdu”(Firdevsi 1968:227).

“Efsaneye göre Uygur hükümdarı Böğü Han’a cihân hâkimi fikrini bir kız telkin etmiş, Böğü Han bu kızın telkinleri üzerine seferlere çıkarak dünya hâkimi olmuştur” (Ögel1948:75). “Hatunlarına ‘körklüm (güzelim)’ şeklinde hitap eden Türk destan kahramanları, eşlerine saygılı davranıyor, sevgi gösteriyor ve çoğu kez, kadınların tavsiyelerine göre hareket ediyorlardı” (Sevinç 1992:13). Destan ve efsanelerde şahit olduğumuz bu davranışı destan devri sonrasında da görmemiz mümkündür.

“İslâm öncesi Türk kadını, inceleyeceğimiz diğer toplumlarda olduğu gibi baskı altında tutulmuyor, aşağılanmıyordu. Türkler kadına duyduğu saygıyı ve kadının yüceliğini, Altay dağlarının en yüksek tepesine, *Kadınbaşı*” (İnan 1968:50) adını vermekle mükemmel şekilde izah etmişlerdir. Turfan harabelerinde bulunan, bir Uygur türküsü, ahlâk sahibi kadınların önünde baş eğmek fikrini terennüm ediyordu:

“Ayıpsız tişike er Boyunun sumuş kerek Ol dudağ tüzün birle Tiriğlik kılmış kerek Akikat bosatüzün Anga can birmiş kerek Menci çin ol mengi ok Takine aymış kerek”. Bugünkü ifade ile: “Ayıpsız kadına erkek

boyunun eğmek gerek öyle dürüst bir insan ile hayat sürmek gerek. Bu ebedî bir gerçektir ebedî daha ne demek gerek” (Arat 1964:266).

Ayıpsız kadının önünde baş eğmek ve ona can vermek gerektiğini ifade eden bu eski ve tipik Türk belgesini bir başka kaynak tamamlıyor ve ayıpsızlığı kadınların kocalarına sadakati, iyi eş ve ev kadını olmaları ile açıklıyordu². Oysa cahiliye devri Araplarında kadının kocası yanındaki değeri, onun mülkiyetinde olan malların değerinden fazla değildi. “Arap erkeği, âdet zamanlarında kadınla bir arada oturmaz, onunla birlikte yiyip içmez, hatta bazı âdet gören kadının muvakkaten evden bile çıkarırlardı. İslâm öncesi Arap kadını varis olma, yani miras alma hakkına da sahip değildi” (Çağatay 1957: 121-122).

“İngiltere’de ise, on birinci asra kadar, kocalar karılarını satabilirlerdi. İlk günahı işleyerek insanlığın felâkete sürüklenmesine sebep olduğuna inanılan Havva bir kadın olduğu için Hristiyanlar kadına daima şeytan gözüyle bakmışlardır. Kadın, murdar bir mahluk sayıldığı için, İngiltere’de *İncil*’e el süremezdi. Kadınlar, *İncil* okumak hakkını ancak VIII. Henry devrinde (1509-1547) kavuşmuşlardı”(Oğan 1956:71).

“Birkaç asır öncesine kadar, Almanya’da kadının çocuğunu emzireceği süreyi koca tayin ediyordu” (Sevinç 1992:33).

Medeniyetin, uygarlığın, insan haklarının savunucusu olarak tanınan Batıda kadınlara uygulanan aşağılayıcı uygulamalar yakın tarihlere kadar süre gelmiştir. İngiltere’de 1788 yılına kadar kadın kocasının haklı haksız, her dediğini yapmaya mecburdu. İngiliz Piskoposu Dour, 1888 yılında Westminster Kilisesi’nde hutbe verirken şöyle diyordu:

Bundan yüz sene öncesine kadar kadın, erkeğinin sofrasına oturma hakkına sahip olmadığı gibi, kendisine sorulmadan söze başlaması da caiz değildi. Kocasının başının ucuna kocaman bir sopa asardı ki, karısı ne zaman bir emrini tutmazsa onu kullanırdı. Kadının sözü kızlarına geçmezdi. Erkek çocuklar ise, analarına ev içinde bir hizmetçi kadın kadar paye vermezlerdi(Çaviş :1975:166-177).

Yakın yüzyıla kadar Avrupa’da kadına verilen değer buyken, Asya’nın en eski milletlerinden biri olan Çin’de nasıldı acaba?

“Eski Çin’de kadın, erkek bir vâris doğuramaz, hırsızlık ve zina yapar ve kocasını ihmal ederse, kocası tarafından boşanabilirdi. Koca, karısından rahatlıkla boşanmasına rağmen, bu durum kadın için söz

2 *Makro Polo Seyahatnamesi*, c. 1, s. 64. Kaşgarlı Mahmud, ahlâklı olmayı “güzellik, sevimlilik, tatlılık, edep, büyüklükleri ağırlama, sözü yerine getirme, sadelik, yiğitlik, mertlik” şeklinde özetlemektedir. C. 1, s. 364

konusu değildi. Halbuki eski Türklerde bu hak, her iki taraf için de söz konusu idi" (İzgi 1975:159).

Asya'nın bir diğer köklü milletlerinden Hindlilerde de durum Çin'den farklı değildir.

"Eski Hind hukukunda da kadının miras hakkı yoktu. Evde kocasının esiri idi. Hind telâkkilerine göre kadın, zayıf karaktere ve fena ahlâka sahip olduğu için 'Manu Kanunu', onu çocukluğunda babasına, gençliğinde kocasına; kocasının vefatından sonra da oğluna veya kocasının akrabasından bir erkeğe bağlı olmaya mecbur etmişti" (Topaloğlu 1968: 12).

Türklerde böyle bir uygulamaya hiçbir dönemde rastlanmamaktadır.

H. Nihal Atsız'ın romanlarında, destan ve efsanelerde olduğu gibi Türk kadını, iç ve dış güzelliği ile gözleri kamaştırmaktadır. Bu romanlarda kadın, olağanüstü güzelliğiyle "Peri kızı"na benzetilmekte, dış güzelliğin; bilgelik, yüksek ahlâk ve iffet duygusu, merhamet ve yardımseverlik, cesaret, yiğitlik ve kahramanlık gibi iç güzelliklerle bütünleşerek sunulduğu görülmektedir. Böyle bir kız, elbette evleneceği erkeği de kendisi seçmektedir. O erkeğin de böyle bir kızı hak etmesi gerekmektedir. *Deli Kurt* romanının ana karakterlerinden Gökçen kız kendisiyle evlenecek erkekte şu özellikleri aramaktadır:

-*Ben, oku beni aşan, atı beni geçen, güreşte beni yenebilen erkek isterim*(Atsız 2003: 120).

Romanın başkarakteri Deli Kurt, Gökçen kızın eşsiz güzelliği karşısında âdeta büyülenmişti:

Deli Kurt, artık Gökçen'i de, yeşil yamacı da, koyunları da görmüyordu. Bir ses dünyasında en güzel âhenkler içinde sanki kaybolup gitmişti. Nerdeyse tatlı bir uykuya dalıp kendinden geçecekti ki, birden yeni bir ürperişle Gökçen'e baktı. Şimdi kaval çalmıyor, en keskin şaraptan daha çok baş döndüren sesiyle, büyülü bir sesle türkü söylüyordu:

Şu dağların meşesi gönlüm,
Billur şişesi gönlüm!

Yanıklık kemiğe işledi,

Ateş düşesi gönlüm,
Bıçak deşesi gönlüm,
Kılıç üşesi gönlüm!..

Kız sustu. Fakat Deli Kurt, türküyü hâlâ gönlünde duyuyordu. O nasıl sesteki ki? Onu bir duyan bir daha unutulabilir miydi?

...

Gökçen, taşı almıştı. Bir eliyle peçesini biraz kaldırarak taşı dudaklarına yaklaştırdı ve Deli Kurt, iki adımdan onun dudaklarını gördü. Bunlar bir dünya güzelinin dudaklarıydı. O dudakların değdiği ayranın yarısını

içerken Deli Kurt, sözle, benzetme ile değil, gerçekten sarhoştur (Atsız 2003:121-122).

Buradan, Gökçen kızın güzelliği ve ona bir Türk sipahisinin verdiği değer yanında, çıkarmamız gereken çok daha önemli iki sonuç daha vardır: Bunlardan birisi; Türk kızlarının evlenecekleri erkeği kendilerinin seçmesi: (bu konu ileride ele alınacaktır) ikincisi de, evlenecekleri kişide maddeye dayanan şan, şöhret, para, servet değil, yüksek bir karakterin ve yiğitliğin ifadesi olan "Alperen"lik vasıflarının olmasıdır.

Aynı romanın başka bir bölümünde bir Türk sipahisinin günümüzden altı yüz yıl kadar önce kadına verdiği değer takdire şayandır:

Deli Kurt, bu güzel gecede yabancı bir kızın dizlerinde yatarken evdeki Melek Hatun'u hatırladı. Huyu ve yüzü ile gerçekten bir melek kadar güzel olan o sadık ve vefalı kadın gözünün önüne gelince içi sızladı. Fakat o kadar büyülenmiş, Varsak kızının sevgisine o kadar tutulmuştu ki, onu daha fazla düşünmesine imkân yoktu. Artık kendi kendisine buyruk olmadığını anlıyordu. Kendisini ölümden kurtaran bu yiğit kızın tutsağı olmuştu. Bu öyle bir kızdı ki, güzellikte eşi bulunmadığı gibi kuvvet ve cesârette de örneğine rastlanamazdı. Daha biraz önce okta ve yarışta beni geçsen bile güreşte mutlaka yenilirsin diye meydan okumamış mıydı?(Atsız 2003:188-189).

Türklerde destan çağından bu yana kadın yüce bir makama oturtulup, sevgi, saygı ve aşk duygularıyla erkek muhayyesinde yerini alırken, yukarıdaki örneklerde de belirtildiği gibi, doğuda ve batıda kadın, ya köle olarak işkencelerin en acımasızına tabi tutulmakta ya da cariyeye olarak seks kölesi muamelesi görmekteydi.

2.2. Türk Kızları Eşlerini Kendileri Seçerlerdi

İslâmiyet'in kabulünden önceki Türklerin sosyokültürel hayatına baktığımız zaman, Türk kızlarının evlenecekleri eşlerini, hiç kimsenin tesirinde kalmadan kendilerinin seçtiklerini aşağıda anlatmaya çalışacağız. Günümüz Türkiye'sinin bazı bölgelerinde ve tarihin farklı zamanlarında kızların kiminle evleneceğine kendisi değil, aile büyükleri, ya da bazı feodal topluluklarda aşiret ya da cemaat reislerinin karar verdiklerini görmekteyiz. Bu evliliğe razı olmayan kızlar ise ailenin ya da aşiret-cemaat meclislerinin aldıkları kararla cezalandırıldıkları, hatta bu cezaların çoğu kez ölüm cezasına kadar varındığı görülmektedir. İnsan fıtratına uygun olmayan bu tür uygulamaları İslâmiyet men ettiği halde, günümüze kadar gelmiş olmasının yegâne sebebi, İslâm öncesi Arap ve Fars âdetlerinin dinî kurallarmış gibi algılanmasıdır. Yani kültürel kurullarla dinî kurulların karıştırıldığı ve bu karışımından ne yazık ki İslâmiyet'in kabul edilmesinden sonra Türklerin de etkilendiğine şahit olabilmekteyiz. Sadece kızların evlendirilmesinde,

eş seçiminde değil, Araplara ait birçok kültürel unsurun İslâm dininin kurallarımı gibi günümüze kadar geldiğini görmekteyiz.

Eş seçimi, kadın erkek ilişkileri, karı koca ilişkileri konusunda, gerek Arap dünyası gerekse diğer dünya milletleri ile Türkler arasında, geceyle gündüz kadar büyük farklar bulunmaktadır. Türk töresinde ve ahlâk anlayışında çirkinliğe, edepsizliğe, aşna fişneye asla yer verilmez. Hemen hemen bütün Türk destanlarında, sarsılmaz bir karı-koca saygısı, sevgisi ve sadakati vardı. Gerdeğe girdiği gün murat alıp vermeden yalnız kalan gelin, kocası dönünceye kadar, onu bekleyeceğini ve üzerine bir erkek sinek bile kondurmayacağını bildirmektedir (Sevinç 1992: 15-16).

Yiğüdüm, men sana bir yıl bakam bir yıl da gelmez isen iki yıl bakam. İki yıl da gelmez isen üç yıl, dört yıl bakam dört yıl gelmez isen beş yıl altı yıl bakam altı yıl ayırtına çadır dikem gelenden gidenden haber soram hayır haber getürene at, don verem kaftanlar geydirem, şer haber getürenin başın kesem, erkek sineği üzerime kondurmayam.

Bay Bican'ın kızı Bânu Çiçek ile Bay Büre'nin oğlu Beyrek'in birlikte ok attıkları, at yarıştırdıkları, güreştiklerini anlatan bir destandan nakiller yapılmış ve eski Türk toplumlarında "kaç-göç"ün olmadığına işaret etmiştik. "İlk İslâmî devir eserleri olan *Dede Korkut Oğuznameleri*"ndeki bu duruma, İslâm öncesi devirlerin destanlarında da sık sık rastlanmaktadır. Efsanede Oğuz Han'ın amcasının kızı ile nasıl evlendiği şöyle anlatılmaktadır:

"Oğuz bir gün avdan dönerken bir çeşme başında kızların çamaşır yıkamakta olduklarını gördü. Bunların arasından üçüncü amcası Or Han'ın kızını yanına çağırarak konuştu. Diğer amcalarının kızlarından kendi dinine girmedikleri için ayrıldığını eğer bu dini kabul ederse kendisi ile izdivaç etmek istediğini söyledi. Kız dedi ki; Ben hangi dinin hak olduğunu bilmem, fakat sana itimadım vardır. Sen hangi dinden olursan, ben de onu tercih ederim. Bunun üzerine babasına müracaat ederek, bu üçüncü kızla evlendi" (Oğuz Kağan Destanından).

Çağdaş telâkkilere tamamen uygun olan, bu görerek evlenme usûlü İslâmiyet'e de aykırı değildir. Nitekim Hz. Muhammed, Ensar (Medineli Müslümanlar) kadınlarından birisiyle evlenmek istediğini söyleyen Sahyabe'ye "*ona baktın mı?*" diye sormuş, o da "hayır" deyince "git ve ona bak, zira Ensar kadınlarının gözlerinde bir şeyler (göz kusurları) bulunabilir" demiştir (Topaloğlu 1968:43). "Hz. Muhammed, evlenmek isteyen bir başkasına da "onu bir gör, zira bu, evliliğin devamlı oluşuna vesile olur" demiştir" (Topaloğlu 1968:43). Görüldüğü gibi bir insanın evleneceği kişiyi önceden görmesi, beğenmesi ya da o insanla anlaşması İslâmiyet'e aykırı değildir.

H. Nihal Atsız'ın tarihî romanlarında da Türk kızlarının evlenecekleri erkeği tamamen hür iradeleriyle seçtiklerini görmekteyiz. *Deli Kurt* romanında, yukarıda da belirttiğimiz gibi Gökçen kız, hiç kimsenin baskı ya da yönlendirmesi olmadan Deli Kurt'un sevgisine karşılık verir ve onunla evlenmeyi kabul eder. Yine yazarın *Bozkurtların Ölümü* romanında İşbara Alp'in kızı Almıla, kendisine yapılan bütün baskılara rağmen İçing Katun'un yüksek rütbeli ve bey olan kardeşi Şen-king'le evlenmeye razı olmaz. Almıla'ya, başta babası olmak üzere kendi ailesinden bu evliliğe razı olması için hiçbir baskı ya da telkin gelmemektedir. Ailesi onun kendi iradesine saygı duymakta ve kararı tamamen ona bırakmaktadır. Türklerde bunun bir gelenek olabileceğini, yukarıda da belirttiğimiz gibi, kızın çadırına üç gece üst üste gidip kızı ikna etme kuralında anlayabiliriz:

İçing Katun Türk göreneğince Şen-king'in üç gece üst üste Almıla'nın çadırına girerek onunla konuşmasını, kendisiyle evlenmeğe kandırmasını öğütledi. Şen-king böyle bir Türk geleneği olduğunu bilmiyordu.

"-Çadırına girersem bana bir şey demezler mi?" diye sordu.

-Demezler, zaten geç vakit gireceksin.

Almıla beni istemiyor, çadırına alır mı?

-Türk göreneği böyledir. Kız seni istemese de bir şey demez. Sen tatlı dille kızın gönlünü çalmağa çalışacaksın.

-Ya kazanamazsam?

-Üç gece üst üste gidip kazanmağa uğraşırsın. Kazanamzsan artık dördüncü gece gidemezsin.

-Bu Türkler çok tuhaf!(Atsız 2010:219).

Burada iki kanaat ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birincisi, evlilikte kızın kendi iradesinin ve kararının önemli olduğunun kanaatidir. Çünkü kızı isteyen erkek çadıra sadece kızı ikna etmek için girmektedir. İkincisi de; Türklerin bu konuda demokrat bir geleneğe sahip olabilecekleri kanaatidir. Gecenin bir yarısında yabancı bir erkek diğer aile bireylerinin de bulunduğu çadıra girebiliyor ve kızın başucuna giderek onunla konuşabiliyor, onu ikna etmeye çalışıyor. Bunu, günümüz de dahil, başka zamanlarda ve başka toplumlarda düşünebilmek neredeyse imkânsızdır. Bırakın kızın çadırı ya da evine girip kızla konuşmayı, seven birçok erkek sevgisini kıza duyuramadan, sevdasını içine gömmek zorunda kalmıştır.

2.3. Türklerde Kızlar Alınıp Satılmaz, Cariye Olarak Verilmezdi

Yukarıda bir kısmını sunduğumuz Türk destanında Oğuz Han amca kıızıyla evlenirken, babasına müracaat etmektedir. Bu motif diğer Türk destanlarının da en belirgin çizgisini oluşturur. Kız veya erkek, hemen hemen bütün destan kahramanlarının yuva kuruluşları ana babanın bilgisi

ve hatta tavsiyesi ile gerçekleşir. Hiçbir zaman babanın kızını alması için kimseye yalvardığı görülmez. Aksine, çoğu zaman baba, evlenme çağına gelmiş oğlunun bir kahramanlık göstermesini, topluma faydalı bir eylemi gerçekleştirmesini talep eder. “*Şehname*’de ise bunun tam aksine şahit olunmaktadır. Bu ünlü Fars destanında komutan Piran, kızlarından birini, gerekirse hepsini Siyavuş’la evlendirmek için âdeta yalvurmaktadır”(Sevinç 1992:17): “Benim haremimde dört de kızım var. İstersen onlar da senin cariyen olsunlar. Bunlardan en büyüğünün adı Cerire’dir. Bu o kadar güzel bir kızdır ki, güzeller arasında eşi bulunmaz. İstersen, o sana kul ve haremde cariyeye olsun” (Firdevsi 1968: ?).

Türklerde kız-erkek ayrımı olmadığı gibi, zaman zaman kız çocuğuna daha fazla değer verildiği görülmektedir. Türk destan ve efsanelerde kız evlada sahip olmak diğer bazı kavimlerde olduğu gibi bir felâket ve şerefsizlik değildir. Bazı destanlarda erkek çocuğun doğumunda daha fazla sevinildiği, daha çok erkek istendiği izlenirse de, genellikle kız-erkek ayrımı söz konusu değildir. “Karakalpak, Kazak-Kırgız, Başkurt, Sibirya, Tobol ve Baraba Türklerinin destanları *Çora Batır* destanında *Norik Beyi*’nin karısı *deveden buğra, yıldıdan aygır, sıçrıdan öküz, koyundan koç keserek, Tanrı’dan bir evlat isteyelim*, demektedir” (İnan 1968: 76). Görüldüğü gibi destanlarda sadece evlattan bahsedilmekte, kız erkek ayrımı yapılmamaktadır. “Ancak bunun aksi de varittir. *Dede Korkut Oğuznameleri*’nde, bir kız evlat babası olmak için, Oğuz beylerinin duasına müracaat eden kimseler de vardır” (Sevinç 1992:20). “Bay Bican Beg dahi yerinde durdu. Dedi: Beğler! Benim dahi hakkıma bir dua eyleyin. Allahü Teâla bana bir kız vere, dedi. Oğuz beyleri el kaldırdılar dua eylediler, “Allah sana bir kız vere” dediler”(Gökalp 1974:301).

Eski Türklerin kadına verdiği değer, diğer hiçbir toplumda görülmediği gibi eski Türklerin ahlâk anlayışı, –sonraki yıllarda İslâm ahlâkı ile de perçinlenerek– hiçbir toplumda yoktur.

3. Türklerde Kadın Hukuku

Cinsiyet ayrımının ve kadına baskının hiçbir zaman yapılmadığı Türklerde kadın, hukuk bakımından erkeklere eşitti. “Çok eski devirlerde bile Türk kadınları, erkeklerle beraber futbol, golf ve poloya benzer bazı top oyunları oynuyorlardı” (Kafesoğlu 1973: 244).

“Eski Türk kadını, Roma kadınından da fazla hak ve yetkiye sahiptir”(Kanat 1963:197). “Roma’da kadının hukuk bakımından bazı hakları sınırlandırılmıştı. Kadın, kendi malına hükmedemez, vasiyet yapamazdı. Roma hukuku kadını erkeğin kabul etmiyordu”(Kanat 1963:176). “Roma’da kadın kendi çeyizini ve yüz görümlüğünü dilediği gibi tasarruf etme hakkına sahipti” (Ağaoğlu ? :276). “Hatta bir ara Roma’da çeyizsiz evlenmeler yasaklanmış, bu tür evlenmeler

şerefsizlikle itham edilmiş, çeyizsiz evlenenlerin çocukları gayri meşru kabul olunmuştur”(Marzo 1959:179). “Çünkü Roma hukuku, kadını çocuk gibi noksan akıllı olarak kabul ediyordu. Ünlü Katon bile, kadınların daima vesayet altında bulunmasını istemiştir. Romalı kadın , Justinyen devrine kadar *Ağna Kanunu* hükümlerine göre esir hayatı yaşıyordu. Justinyen’den önce, dul kadın ikinci bir evlilik yaparsa, bütün malları elinden alınırdı. IX. Asırda uygulanan *Lsyunatin Kanunu* da dul kadının evlenmesini suç kabul etmişti” (Çaviş 1975:163-164). “Roma’da ve Çin’de ailenin en büyük erkeği, mutlaka söz sahibi idi. Ailede kadının söz hakkı yoktu. Akralalık baba soyunu takip ederdi”(Eröz1973:5).

İslâm öncesi Arap toplumlarında, erkekler basit sebeplerle karılarını boşayabilirken, bu hak kadına verilmemişti. Aynı şekilde Çinliler kıskançlık, gevezelik ve hatta çocuk doğurmamak gibi sebeplerle kadınlarını boşayabiliyorlardı. “Erkeğe kötü davranan bir kadına, yüz sopa cezası verilirdi. Kadına fena davranan erkeğe ceza verilmezdi. Kibar bir Çinli kadın, küçük yaşta ayağını tahta kalıplar içine koyarak büyümesini engeller, ayak parmaklarını aşağı doğru kıvırtırdı. Bu, gezmemek için erkeğe gösterilen iyi bir niyetti” Kanat 1963:27). “Roma hukuku eşlerden birinin hürriyetini ve vatandaşlık hakkını kaybetmesini vatandaşlık hakkı sayıyordu. Bu durumda savaşta esir olan bir savaşçının karısı bizzat arzu etmese ve hatta evden ayrılmasa bile boşanmış kabul ediliyordu” (Marzo 1959:195). “Hatta bir ara, Roma’da evliliğin yanında, karı-kocalık niyeti olmadan bir kadınla erkek arasında, devamlı bir birlik teşekkül etmişti. Buna göre, karısı olan erkek, bir veya birkaç kadınla ilişki kurabiliyor, bu ilişki meşru sayılıyordu” (Marzo 1959:201-202). “Aynı şekilde, eski Yahudi hukukunda da kadına boşanma hakkı verilmemişti. Bu hak yalnız erkeğe aitti” (Topaloğlu 1968:17).

Genç kızların durumuna gelince, “eski Yahudi hukukunda da baba isterse kızını satabilirdi. Kızlar, erkek varisin olmayışı halinde miras alabilirdi” (Topaloğlu 1968:17). “Çin’de yeni doğan çocuk erkekse pahalı kumaşlara, kız ise bez parçalarına sarılır idi. Erkek çocuğun oyuncakları, kız çocuğun oyuncaklarından daha güzel olurdu. Çocuğunu öldüren analara ceza verilmezdi. Çocuğu olan aile bir astrologa başvurur, astrolog, çocuğun geleceği hakkında iyi şeyler söylemezse, çocuğun öldürülmesine yardım ederlerdi”(Kanat 1963:28). “Çoğu zaman kız çocuklara isim verilmez “bir... iki...üç...” diye sayı ile çağırılırdı” (Topaloğlu 1968:18). “Roma’da önceleri kız evlat mirastan hisse alamazdı”(Ağaoğlu ?:269). “İran’da Zerdüş inancına göre, kendilerine eş bulan kızlar, günah işlemiş olurlardı. İranlılar kanlarını bozmamak için, en yakın akrabaları ile evlenirlerdi. Bunu Zerdüş de uygun buluyordu. Bu sebeple, anaları ve kız kardeşler ile evlenenler

vardı”(Kanat 1963:74). “Başka bir kaynak, İran’da Sasaniler devrinde kız kardeş ile evlenmenin caiz olduğunu ve böyle bir evliliğin teşvik edildiğini bildirmektedir” (Topaloğlu 1968:17). “Çin’de kız çocuklar on yaşından sonra sokağa çıkamıyor” (Kanat 1963:27), “Arabistan’da kız çocukları doğar doğmaz, bazen altı yaşına gelince diri diri toprağa gömülüyordu” (Çağatay 1957:123). “Kız çocuğu sahibi olmak şerefsizlik telâkki ediliyor, aile içinde sonsuz haklara sahip olan baba, kızını öldürmekte mahsur görmüyordu” (Topaloğlu 1968:18). Nitekim; *Kur’an-ı Kerim*’de *Onlardan birine, kız (doğum) müjdesi verince kendisi pek öfkeli olarak yüzü simsiyah kesilir*³ hükmü vardır. Ayrıca *Kur’an*’da, Ayrıca verilen müjdenin tesir ile kavimden gizlenir. *O (doğan)ı (sağ bırakıp) hakaretle mi tutacak, yoksa onu toprağa mı gömecek (kendi kendine düşünür), Bak hükmedegeldikleri (bu) şey ne kötüdür*⁴ buyrulmaktadır. *Kur’an*’dan öğreniyoruz ki, sadece babalar değil, anneler de kız çocuklarını öldürüyorlardı.

“Oysa aynı devirde, Türk kızları toplumun şerefli birer üyesi olarak boş vakitlerini top oynamakla geçiriyorlardı” (Eberhard 1942:87). Miras hakları vardı. “Baba, annesinin rızasını almadan çocuklarını evlendiremiyor, Türk töresi kadına çocuklarının istikbâli hakkında, koca kadar hak ve yetki veriyordu”(Çandarlıoğlu 1977:62). “Prof. Katanoff, bu konuda “kadın, belki ölmüş kocasının haiz olduğu bütün hukuka vâris oluyor”(İnan 1968:276) demektedir ki, eski Türk kadını ve kızlarının erkeklerle beraber futbol, golf ve polo ya benzer bazı top oyunları oynamaları erkeklerle beraber kurultaylara, şölenlere, yağma şölenlerine ve hatta savaşlara katılmaları, Katanoff’un kadın-erkek eşitliği konusundaki kanaatini teyit etmektedir.

Türklerin hukuk anlayışı ile ahlâk anlayışları arasında sıkı bir bağlantı vardır. Aslında her toplum kendi değer yargılarını, âhlâk anlayışlarını hukuk sistemlerine de yansıtmışlardır. Ne var ki, hukuk alanında çok ileri seviyede kabul edilen Türklerin dışındaki çoğu kavimlerin ahlâkî yapılarına bakıldığında zaman, tasavvuru bile insanın tüylerini ürpertmektedir. “Kastların teşekkülünden önce, Hindistan’da çokkocalı evlilik vardı. Kadın, başkocasının evinde kalmakla beraber, başka kocaları da olabilirdi ki, bu poliardi telâkkisi tek tük olaylarla zamanımıza kadar gelmiştir”(Kanat:1963:50). “Hindular dul kadını, ölen kocası ile birlikte yakıyorlardı”(Ağağolu ? :268). “Eski Yunan’da, İsparta’da cinsî bakımdan kuvvetli olan kadınlar, kocalarından başka erkeklerle münasebette bulunmaya zorluyorlardı”⁵. “İsparta âdetleri, genç kızlarla erkeklerin cinsî ilişkilerde bulunmasına müsaitti” (Kanat 1963:124).

3 Nahl suresi, ayet 58.

4 Nahl suresi, ayet 59.

5 *Âlâhiyat Fakültesi Dergisi*, s. 131-133

Cahiliye devri Arapların ahlâk anlayışları ise, Hintlilerden, Ispartalılardan ve öteki milletlerin ahlâk anlayışlarından pek farklı değildi. “Ebu Cehil’in, Medineli Evs kabilesi mümessillerine karşı yaptığı konuşma, eski Arap ahlâk ve namus anlayışının tipik bir belgesidir. Şöyle demişti Ebu Cehil:

...Kureyşlilerle ittifak yapmışsınız. Ben o toplantıda bulunmadığıma üzüldüm, eğer bulunsaydım, ben de size katılır, söz verir, gerekince yardımınıza gelirdim. Kabul ederseniz anlaşmayı yeniden gözden geçirelim. Kızlarımızı ve karılarımızı sizden esirgemeyelim. Cariyelerimizin çarşıda, pazarda gezip dolaşmalarına, erkeklerinize oynaşmalarına müsaade edelim. Siz de bu yolda hareket eder, yani kızlarınızla, karılarınızla bizim oynaşmamıza müsaade ederseniz size yardım edelim. Eğer kabul etmezseniz yardım edemeyiz” Çağatay 1957:122).

Arapların, burada anlatılanlardan çok daha çirkin âdetlerine rastlanmaktadır.

Şimdi de farklı yıllar ve farklı coğrafyalarda yaşayan Türklerden sadece bir tanesine bakalım: 1300’lü yılların ilk yarısında Türk ülkelerini dolaşan ünlü seyyah İbn-i Batuta, (1304-1369) Kıpçak Türklerinin kadına verdiği değeri ve kadının toplum içindeki yerini şöyle özetlemektedir: *Bu ülkede gördüğüm ve beni epeyce şaşırtan tutumlardan biri de, buradaki erkeklerin kadınlarına gösterdikleri aşırı saygıdır. Bu memlekette kadınlar, erkeklerden daha üstün sayılırlar. ...*⁶

Türklerin kayıtsız şartsız boyun eğdikleri töreleri, aynı zamanda hukuk kurallarıydı. H. Nihal Atsız’ın *Bozkurtların Ölümü* romanından yukarıda da naklettiğimiz bir olay, bir hayli düşündürücüdür. Göktürklerin başkenti Ötüken’de yaşayan Çinliler, kendi ahlâk anlayışları doğrultusunda Türklerin de ahlâkını bozmaktaydılar. Ancak, Türk töresinde bir erkeğin, yabancı bile olsa bir kadına ilişmesi, hele hele de evli bir kadına, kadının kendi rızasında dahi ilişilmesinin cezası ölümdü. Göktürk ordusunun onbaşlılarından Karabudak, evli bir Çinli kadının tuzağına düşer ve ona ilişir. Bu durum tespit edilir ve Karabudak Türk töresinin hükümlerince yargılanır: “Baş yargucu yerine geldiği zaman alandaki ölüm sessizliği bozulmamıştı. Baş yargucu, Karabağ’a son sözlerini söyledi:

-Onbaşı Karabudak! Kağan yarguyu doğru buldu. Türk töresini bozduğun için öleceksin” (Atsız 2010:99)

Dünyanın diğer kavimlerinde çok çirkin, ahlâk, edep dışı uygulamalar yapılırken, Türk milletinin, millet ayrımı yapmadan uyguladıkları bu ve benzer hukuk kuralları takdire şayandır.

İslâm ülkeleri hariç, dünyanın hemen her yerinde kadınlar, şeytanın âleti, şeytan, bütün kötülüklerin kaynağı olarak kabul edilir ve hukuk sistemleri

6 İbn Batuta Seyahatnamesi, s.79

kadınları erkeklerin kölesi sayarken, Türk kadınlarının böylesine bir ihtişam içinde ve toplumdaki saygı görecelik yaşamaları, elbette Türk kültürünün kadına verdiği yüksek değeri ifade etmektedir. Çünkü İslâmiyet kadına her türlü hak ve hürriyeti sağlamış olmasına rağmen, İslâmiyet'i kabul eden milletlerin, millî kültürleri ile İslâm kültürü çeliştiği için kadın, *Kurân-ı Kerim*'in tanıdığı hakları bilfiil kullanamamıştır ki, bu da Türklerin İslâm öncesinde, İslâm'a çok yakın bir dinin salikleri olduklarının ayrı bir delili oldukları kabul edilmelidir.

4. Türklerin Sosyal, Siyasî ve İdarî Hayatında Kadın: Türklerde Tek Eşlilik Esastır

İslâm öncesi Türklerde hiçbir zaman çok eşlilik yoktu. Türk kültüründe aile, ilk ve büyük bir sosyal birlikti. Ancak Türklerdeki aile anlayışı diğer kavimlerdeki gibi benzemiyordu. Aile bireyleri arasında çok sıkı bir bağ bulunmakta, ailedeki her bireyin görev ve sorumlulukları yanında, dünyanın diğer kavimlerinden çok çok ileride hak ve hürriyetleri mevcuttu.

Eski Türklerde harem yoktu. Genellikle, tek kadınla evlenilirdi. Gökalp, bazı aile reislerinin fetihlerle zenginleştiklerini, tek kadınla yetinmez olduklarını, esirlerden veya tebaalarından güzel odalıklar edinmeye başladıklarını yazmaktadır.

“Ancak, töre bu tür evliliği yasal kabul etmediği için, eski Türkler, ikinci kadına kuma adını vermişlerdir, hatun dememişlerdir. Gerçekten de kuma hatundan çok farklı idi. Kuma, bir eş gibi değil, hatunun kız kardeşi gibi, yakını gibi aileye katılıyordu. Kendi çocukları, kumaya teyze diye hitap ederlerdi. Anne diye hitap edemezlerdi. Bu unvan yalnız evin sahibine yani, gerçek kadına verilebilirdi” (Gökalp 1974:212). “Kumaların çocukları, babalarının servetinden pay alamazlardı. Onlara yaşayabilmeleri için, doyacak kadar servet verilirdi. Bir hükümdarın oğlu kumadan doğmuşsa, babasının yerine geçemezdi. Hakanın oğlunun, hakan olması için anasının mutlaka hatun olması şartı”(Gökalp 1974:212).

“Evin içinde en itibarlı yeri, ilk kadın alıyordu. En çok o sayılıyor, onun sözü dinleniyordu”⁷. “Çoğu zaman siyasi düşüncelerle, hakanlar tarafından Çin’den alınan prenseslere Konçuy adı veriliyordu. Konçuy, hukuk bakımından kumalardan yüksek olmakla beraber, hatunlardan aşağı idiler” (Türkdoğan ? :316). “Tıpkı kumaların çocukları gibi, Konçuyların çocuklarının da hakan olma hakkı yoktu” (Gökalp 1974:212).

Sosyal ve siyasî hayatta Türk kadını her zaman erkeğinin yanında olmuştur. “İslâm öncesi, tarih öncesi Türk toplumlarında kadın tabu olmadığı için

7 Makro Polo seyahatnamesi, c. 1, s. 70

erkeğin her türlü faaliyetine iştirak eder, avda, savaşta, ziyafetlerde, dinî, siyasî, bedîî, lisanî, iktisadî sahalarda erkeklerle beraber olurdu” (Gökalp 1974:133). “Kadın-erkek ayrımı yapılmadığı ve kadın, erkeğin tamamlayıcısı olarak kabul edildiğinden kadınsız hiçbir iş görülmezdi. Hükümdar emirnameleri yalnız ‘Hakan buyuruyor ki’ ifadesiyle başlamışsa geçerli kabul edilmezdi” (Gökalp 1974:211). “Yabancı devletlerin elçileri yalnız hakanın huzuruna çıkamazlardı, elçilerin kabulü sırasında, hatunun da hakanla beraber olması gerekirdi” (Gökalp 1974:211). Kabul törenlerinde ziyafetlerde, şöenlerde hatun, hakanın solunda oturur, siyasî, idarî konulardaki görüşmeleri dinler, fikrini beyan eder, hatta harp meclislerine bile katılırdı”(Çandarlıoğlu 1977:64) “Eski Türklerde kadın, bugünkü Kaşgar Türkleri gibi yalnız savaşlara iştirak etmekle kalmaz, siyasî nüfuzunu da kullanırdı”(Gökalp 1975:57). “Nitekim Atilla'nın hanımı Arıkan'ın ayrı bir sarayı, mabeyncisi ve müstakil gelirleri vardı” (N'ementh 1952:9).

Türk kadını gerek destanlarda gerekse tarihin bütün dönemlerinde kılıç kuşanan, at binen, ok atan, savaşan ve bu konuda çoğu erkeğe taş çıkartacak bir alp tiplmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerek destan ve efsaneler dönemi diye de anılan mitolojik devirde, gerekse tarihi sürecin sonraki dönemlerinde, Türk kadını diğer kavimlerin kadınlarından ayıran en önemli husus budur. Cephe gerisinde ya da barışta Türk kadını, iyi yürekli bir ana, yardım sever, şefkatli, munis, bilge bir kişiliğe sahipken, vatan, millet, bayrak, namus, iffet söz konusu olunca, âdeta yırtıcı bir pars olabilmektedir.

Bu konuda H. Nihal Atsız'ın romanlarına da gitmek gerekir. Her ne kadar romanlarda itibarî olaylar anlatılıyor olsa da, roman yazarı, yazdığı dönemin sosyal, kültürel ve siyasî olaylarını görmezden gelemez. Özellikle tarihî romanların, ele alınan o tarihî devirlere ışık tutması bakımından itibarilikten ziyade gerçekleri yansıtması yazar için bir sorumluluktur. H. Nihal Atsız, bu mecburiyeti en iyi hissedenden yazarlarımızın şüphesiz ki başında gelmektedir. Çünkü onun romanlarında Türk okuyucusu, tarihinin derinliklerine inebilmekte, geçmişinin iyi ya da kötü yönleriyle yüzleşme şansını yakalayabilmektedir.

Fakat Almıla'nın gözleri, düşen Çinliye ilişkin sözünü kesti. Çünkü yaralı Çinli ayağa kalkmış, yayını geriyordu. Fırlatacağı ok Pars'ı vurmasa bile atını yaralayacak, Pars iki atıyla yaya dövmeye mecbur kalacaktı. Almıla bunu görünce kendisinden otuz adım uzakta bulunan Çinliye dörtnala atını sürdü. Çinli kendisine yapılan bu saldırışı görünce hemen yarım bir dönüş yaptı ve okunu Almıla'ya fırlattı. Atın göğsüne saplanan ok onu yere devirirken Almıla da atın üzerinden karların üzerine fırladı. Bu fırlayış sert olmuş, fakat yumuşak kar onu korumuştü. Çinlinin hemen yanı başında yere düşen Almıla büyük bir

çeviklikle sıçrayarak ayağa kalktı ve Çinliye saldırdı. Beride üç kişi at üzerinde çarpışırken bu ikisi de yerde boğuşmağa başladı. Zaten sol koluna kılıç yemiş olan Çinliyi Almıla ilk saldırışta yatırarak altına aldı ve iki eliyle boğazına yapıştı. Beriki, elleriyle Almıla'nın bileklerine sarılarak kendini boğulmaktan kurtarmaya çabaladı. Beceremeyince son bir gayretle belindeki bıçağa el atarak Almıla'nı yüzüne doğru savurdu. Güzel Almıla'nın yanağı baştanbaşa çizmiş, kanlar akmağa başlamıştı. Genç kız, yaralanınca Çinliyi bırakıp ayağa kalktı. Çinli de hemen fırladı. Almıla bıçağını çekmişti. Birbirlerinin çevresinde bir döndüler. Sonra Almıla'nın atılmasıyla yine göğüs göğse geldiler. Çevik bir çelme ile Çinliyi yine yere çalan Almıla sol eliyle onun bıçak tutan sağ elini yakalarken diziyile de öteki koluna bastı. Sonra hızla kaldırdığı bıçağını sapına kadar boğazına sapladı. Herif debelenip geberirken ayağa kalkan Almıla karşıdan bir atlının dörtnala kendilerine doğru geldiğini gördü. Onbaşı Pars hâlâ iki Çinliyle uğraşıyordu (Atsız 2010:129-130).

H. Nihal Atsız'ın nehir roman formatında birbirini takip eden *Bozkurtların Ölümü* ve *Bozkurtlar Diriliyor* romanlarının iki önemli kadın şahsiyetlerinden biri de Ay Hanım'dır. Ay Hanım, Ötüken'in kuzeyinde, Göktürk devletine boyun eğmeyen Dokuz Oğuzların başı Baz Kağan'ın kızıdır. Bir Göktürk baskınında babası Baz Kağan'ı kaybeden Ay Hanım, bir müddet sonra Dokuz Oğuzları yeniden toplamaya başlar ve kendisi de Kağan kızı sıfatıyla Dokuz Oğuzlara kağan olur. Ay Hanım'ın güzelliği dillere destandır. Ancak, Ay Hanım'ın birçok bahadır erkeğe taş çıkartacak yiğit kişiliğini, Dokuz Oğuzların, güngörmüş bilge bir yaşlı kadını şu sözlerle dile getirmektedir:

-Ay Hanım'ın kendisi ne kadar güzelse yüreği de o denli katıdır. Bileği güçlüdür. Uçan kuşu gözünden vurur. At yarışında onu kimse geçemez.

En özlü savaşımlarla kılıç oynar. Beş yıl önce Kadır Bağa ile vuruşup onu yere serdi. Koca yüzbaşı az kalsın ölüyordu (Atsız 2010:104).

Babasının öcünü almak için Dokuz Oğuz bölgesine giden, genç yaşına rağmen cesareti, yiğitliği ve gözü pekliliği ile ün salan Deli Ersegün, Türk töresi gereğince birkaç gün konak edilir. Sonraki günlerin birinde de kendisinden öcünü almak için Ay Hanım onu meydana davet eder. Meydanı etrafı Dokuz Oğuzlar tarafından çevrilmiştir. Herkes nefesini tutmuş kendi kağanlarıyla bu genç Göktürk bahadırı arasındaki vuruşmayı izlemektedir:

Saygılı bir sessizlik, içinde seyredilen vuruş kimin kazanacağı belli olmadan uzayıp gidiyordu. Genç Göktürk beyinin çok çevik ve atılğan hamlelerine Ay Hanım hesaplı ve keskin saldırışlarla karşı koyuyor, bazen biri, bazen öteki ilerliyor veya geriliyordu. Bir aralık Dokuz Oğuzlar arasında bir dalgalanma oldu: Ay Hanım'ın yüzünde ince ve kan sızan bir çizik görmüşlerdi. Şimdi çok heyecanlıydılar. Soluk bile almıyorlardı. Ay Hanım yakından kılıç vuruyor, bunun için durmadan

yağısına (düşmanına) yaklaşıyor, öteki bir sığırı ikiye biçecek sertlikte savuruşlarla hücumları çeliyordu.

Sinir gerilimlerini son ucuna vardığı ve kılıç şakırtılarından başka ses işitilmediği bir sırada birden bire Deli Ersegün'nün sendeleyerek sola doğru iki adım attığı ve öne doğru bükülerek yere kapaklandığı görüldü (Atsız 2010:100).

H. N. Atsız'ın, tarihî romanlarında çok az sayıda yer alan kadın şahsiyetler asla sıradan karakterler değildir. Zarafeti, dillere destan güzelliği, muammalı yapısı ile gözleri kamaştıran bu kadınlar, masallardaki peri kızlarına benzemektedir. Ancak aynı kadınların herhangi bir tehlike algılamasında, düşman karşısında bir anda parsladığını, en üstün düşmanını bile dize getirdiğini görmekteyiz.

Türk kadını, aynı zamanda sevdiği, gönül verdiği erkek için çok büyük fedakârlıklar yaptığını görmekteyiz. Atsız'ın üçüncü tarihî romanı Deli Kurt'un gizemli ve destansı kızı Gökçen, yüzü ve yüreği kadar bileği, bedeni de güçlüdür. Kendisi için Türkmen beyinin oğluyla dövüşen Deli Kurt, rakibini mağlup eder ama kendisi de çok ağır ve ölümcül bir şekilde yaralanır. Onu iyileştirme ve yeniden hayata döndürme işi Gökçen kıza kalmıştır:

İşte o zaman bir olağanüstülük daha oldu. Başı biraz dönmekte olan Deli Kurt, düşüyorum sandı ve yükseldiğini hissetti. Ne olduğunu anlamadan kendisini atın üstünde buldu. Bir elini Deli Kurt'un sırtına destek yapan Gökçen, öteki eliyle dizginleri ona veriyordu. Demek ki bu suna boylu kız, Deli Kurt'u kaldırıarak ata yerleştirmiş, bunu yaparken de yaralının hiçbir yerini acıtmamıştı. Şimdi geminden yakaladığı atı yavaş yavaş bir yere doğru ilerletiyordu. Nereye olduğunu Deli Kurt bilmiyor, bir şey de sormuyordu. Gönünde bu kıza karşı duyduğu sevginin yanına iki gündür bir de saygı eklemişti. Herkesin korkulacak bir canavar diye çekindiği bu peçeli kız gerçekte çok iyi bir insandı. Bir peri kadar güzel, pars gibi güçlü, aynı zamanda bilgili ve yüzünü göstermediği için de mânâlı idi (Atsız 2003:182).

Bu örnekleri onlarca, yüzlerce çoğaltmak mümkündür. Görüldüğü gibi Türk kadını, namusu, iffeti, milleti, vatanı söz konusu olduğu zaman pars kadar yırtıcı, kaplan kadar güçlü, destanlaşan devler kadar olağanüstü güce sahiptir.

Sonuç

Aynı Türk kadını yakın tarihimizde, millî mücadele yıllarımızda da görmekteyiz. Vatan savunmasında cephe gerisi ve cephe ilerisinde sayısız kahramanlıklar gösteren Türk kadınının, zafere ulaşmada ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin kurulmasında emeği çok büyüktür. Bunlardan bir tanesi de Kastamonu'da abideleşen Şerife Bacı'dır. Şerife Bacı, binlerce,

on binlerce Türk kadını gibi bir zemheri vaktinde, İnebolu Limanı'ndan kağnisına yüklemiş olduğu cephaneyi Sakarya cephesine ulaştırmak için, bir akşamüstü sırtında henüz yaşını doldurmamış çocuğu da olduğu hâlde yola koyulur. Kara, kışa, soğuğa, yabanın hayduduna, kurduna rağmen o da binlerce Türk kadını gibi kağnisının kâh önünde kâh arkasında gece gündüz yol almaktadır. Yollar uzun ve çetin, dava kutlu, ülkü büyüktür. Şerife Bacı'nın gönlünde bir tarafta vatan sevdası bir tarafta da evlat sevgisi vardır. Zemherinin dondurucu soğuğunda, biri birinden üstün olmayan bu iki mübarek sevgi için yol almaktadır Şerife Bacı. Ne yazık ki güçlü bedeni, kara ve soğuğa Kastamonu garnizonunun kapısına kadar dayanabilmiştir. Şerife Bacı, sırtındaki eski püskü mantosunu çıkararak yavrusunu sarıp sarmalamış ama bu sefer de kendisi soğuğa teslim olmuştur. Şerife Bacı, binlerce, on binlerce kahraman Türk kadını içinde sadece bir semboldür.

Dünyada hiçbir milletin kadını, ben Anadolu kadınından fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte, Anadolu kadını kadar emek verdim diyemez. Erkeklerden kurduğumuz ordumuzun hayat kaynaklarını kadınlarımız işletmiştir. Çift süren, tarlayı eken, kağnisı ve kucağındaki yavrusu ile yağmur demeyip, kış demeyip cephenin ihtiyaçlarını taşıyan hep onlar, hep o yüce, o fedakâr, o ilâhi Anadolu kadını olmuştur. Bundan ötürü hepimiz bu büyük ruhlu ve büyük duygulu kadınlarımızı, şükranla ve minnetle sonsuza kadar aziz ve kutsal bilelim. M. Kemal Atatürk, (30 Mart 1923 *Vâkit* Gazetesi)

Son yıllarda kadına uygulanan şiddet ve kadın hakları konusunda ülkemiz, Türk milleti olarak hiç de hak etmediğimiz şekilde çok gerilerde gösterilmektedir. Gösterilen bu netice iki bakımdan kabul edilemez. Bunlardan birincisi, kadına şiddetin yoğunluk kazandığı bölgelerin etnik yapısı ve kültürel özelliklerinin gözden kaçırılmasıdır. Bugün ülkemizin bazı bölgelerinde kan davasının, töre cinayetlerinin sıkça işlendiğini, insanların, havadan sudan bahanelerle birbirlerini hunharca boğazladığını ve onlarla ifade edilen cinayetlerin işlendiğine şahit olmaktayız. Aynı şekilde aynı bölgelerimizde kadının aşağılandığına, horlandığına, cinsel ve fiziki şiddete maruz kaldığına, birden fazla kadının aynı kocaya hanımlık ettiğine ve âdeta bir doğurma makinesi gibi görüldüğüne şahit olmaktayız. Daha da ötesinde, henüz çocuk yaşlarda sayılan gencecik kızların babaları, dedeleri yaşlarındaki insanlara zorla ikinci, üçüncü ya da dördüncü eş olarak verildiğini, para karşılığı satıldığını görmekteyiz. İnsanlık onuruna yakışmayacak bu uygulamalar, bölgenin farklı kültürel yapılarından, Cumhuriyete rağmen feodal yapının devam etmesinden ve İslâm'ın esaslarına rağmen, Arap kültürünün dini inançlar üzerindeki etkileyici rolünden kaynaklanmaktadır. Ülkemizin içinde ve dışında farklı siyasi söylemlerle bu insanlar, farklılıklarını

dile getirmekte, devlete baş kaldırmakta, içeride ve dışarıda ülkemizin millî menfaatleri söz konusu olunca karşı tarafta yer almakta, ancak bu yapılan çirkinliklerin hepsinin bedelini de uluslar arası arenada Türk milletine ödetmekte, haksız bir şekilde Türkün onuru zedelenmektedir. Başka bir anlamda, külfette Türk insanının yanında olmayanların, nimet paylaşımında her zaman başköşede olması, Türk milletine yapılan en büyük haksızlıktır. Bu konuda sosyologlara büyük görevler düşmektedir.

İslâm'a rağmen Arap ve eski Ortadoğu kültürünün dinmiş gibi kabul görmesinin yansımaların ülkemizin diğer bölgelerinde de görmekteyiz. Kadınlarımız için söylenen; "Sırtından sopasını karnından sıpasını eksik etmeyeceksiniz" şeklindeki çirkin ifadenin sahibi asla Türk milleti olamaz. Böylesine çirkin bir ifadenin güzel Türkçemizde asla yeri yoktur.

İkincisi ise; bizim dışımızdaki birçok ülkede, özellikle de eski "Doğu Bloku" ülkelerinde gerçek manada kadın haklarına rastlamak neredeyse mümkün değildir.

Bu coğrafyada dikkatinizi çeken ilk şey, kadının aldatıldığı, terk edildiği ve istismar edildiğidir. 70 yıllık Sovyet sisteminden geride kalan en büyük miraslardan birisi şüphesiz ki, kadının ezilmişliği ve haklarının yok denecek kadar az olmasıdır. Buraya gelmek için bindiğiniz uçaktan adımınızı dışarıya ilk attığınızda, dikkatinizi çeken, sokakta çöpçülük yapanların çoğunluğunu kadınların oluşturmasıdır. Burada dünyanın en ağır işlerinde kadınlar çalışmakta, ya da çalıştırılmaktadır. Bunların arasında inşaat işçiliğinden tutun da trolleybüs şoförlüğüne kadar, aklınıza ne kadar ağır iş gelirse, hepsinde de zavallı kadınlar çalışmaktadır.

Tanıdığınız her on kadından dokuzu eşleri tarafından terkedilmiştir. Hem de kucaklarında bir ya da birkaç çocuklarıyla terk edilmiştir. Burada, kadınların ayrılan eşlerinden kendileri ve çocukları için nafaka almaları hemen hemen imkansız gibidir. Kadın, analık duygusuyla, gerek çocuğunu yaşatmak gerekse kendi karnını doyurmak için amansız bir mücadele içine girmekte, akla gelebilecek bütün işlerde çalışmaktadır. Ocak ayının eksi 20'lerin üzerindeki soğuk gecelerinde, köşe başlarındaki küçük satıcı tezgahlarının başında, iliklerine kadar üşüme pahasına, evdeki çocuklarına bir ekmek götürebilmenin mücadelesi içindedir burada kadın. Kendilerini terk eden eşleri ise, daha genç, daha güzel yeni avlarının yanında Rus votkası yudumlamakla meşguldür. Düşünebildiğiniz en kötü hayvan bile yavrusu için savaşıırken, Sovyet sisteminin ruhlarını yok ettiği sözde babalar, yıllarca bir çocuklarının olduğunu bile hatırlamadan yaşayıp giderler. Bazen gecenin o dondurucu soğuşunda tezgâhı başında bekleyen kadından, sırf yüreğinin sesini dinleyerek, ihtiyacınız olmayan bir şey satın almak istersiniz. O esnada; merak bu ya, sorarsınız; "eşiniz nerede?" diye.

Onda dokuzunun cevabı “gitti” olmaktadır. Niçin gitti? diye sorunuzu biraz daha ileri götürdüğünüzde ise; iki ayrı cevapla karşılaşsınız. Birincisi, “başka ayala gitti”. Yani ‘başka hanıma gitti’ diyor, ya da alkolik anlamına gelen, boğazına işaret parmağıyla vurarak, “aklaş (alkolik), gitti” diyor. Buradaki gitme, öbür dünyaya gitme, alkolden dolayı ölmedir⁸. Bir kısmı da, eşlerinin evde dem aldığını söyler. Yani dinlendiğini. Nerede yorulduysa!... İşte Sovyet sisteminin yarattığı insan tipi. İşte Sovyet sisteminde ‘kadının yeri ve hakları’!.. 70 yıllık Sovyet sisteminin kadına verdiği en önemli işlev, tek kelime ile “Seks köleliği”dir. Yani, Sovyet sistemi için kadın; “seks” aracından başka bir şey olamamıştır.⁹

Gerek Türk destan ve efsanelerinde gerekse tarihin bütün devirlerinde kadının yeri her zaman üst seviyelerde olagelmıştır. Çalışmamız boyunca farklı kaynaklardan aldığımız örneklerle bunu ispatlamaya çalıştık. Bunun yanında büyük yazar Hüseyin Nihal Atsız’ın tarihî romanlarındaki kadın profilleriyle bu düşüncemizi desteklemeye çalıştık. Ve son söz olarak da büyük Atatürk’ün vurguladığı gibi, sahip olduğumuz bugünkü Türkiye Cumhuriyeti devleti Türk kadınının eseridir ve yine bu Cumhuriyet asil Türk kadınının omuzları üzerinde sonsuzluğa doğru yol almaya devam edecektir diyoruz. Zira bir milletin, *devlet-i ebed müddet* ülküsüyle yol alması için en büyük vazife o milletin kadınlarına düşmektedir. Umuyoruz ve arzu ediyoruz ki, Türk kadını, tarihteki şanlı yerini yeniden alacak ve Türk milletinin mukadderatında yeniden belirleyici olacaktır.

Kaynaklar:

Ağaoğlu, Ahmet, “İptidaî Türk Aile Hukuku ile İptidaî Hindo-Avrupaî Aile Hukuku Arasında Mukayese”, *1. Türk Tarih Kongresi*.

Arat, Reşit Rahmatı (1964). “Eski Türk Hukuk Vesikaları”, *Türk Kültürü Araştırma Dergisi*, Sayı 1.

Atsız, Hüseyin Nihal (2003), *Deli Kurt*, İrfan Yayınevi, İstanbul.

Atsız, Hüseyin Nihal (2010), *Bozkurtların Ölümü*, İrfan yayınları, İstanbul.

Atsız, Hüseyin Nihal (2010), *Bozkurtlar Diriliyor*, İrfan Yayınları, İstanbul.

Banarlı, Nihat Sami (1971), *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul.

Çağatay, Neşet (1957), *İslâm’dan Önce Arap Tarihi ve Cahiliye Çağı*, Ank. Üni. İlahiyat Fakültesi Yayınlar, Ankara.

Çandarlıoğlu, Gülçin (1977), *Türk Destan Kahramanları*, İstanbul.

8 Eski Sovyet coğrafyasındaki ölümlerin %50’si alkolden ya da sağlıksız alkolden meydana gelmektedir.

9 Saadettin Koç, *Türkistan Hatıraları*, Bişkek-2002

- Çaviş, Abdülaziz (1975), *Anglikan Kilisesi'ne Cevap*, Çev: Mehmet Akif, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Dedem Korkut Kitabı* (1973), Hazırlayan : Orhan Şaik Gökyay, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, İstanbul.
- Di Morza, Salvatore, *Roma Hukuku*.
- Eberhard, Wilhelm (1942), *Çin'in Şimal Komşular*, Türkçeye çeviren: Nimet Ulugtuğ, Türk tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Eröz, Mehmet (1977), *Türk Ailesi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Ergin, Muharrem (1970), *Orhun Abideleri*, 1000 Temel Eser serisi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Firdevsî, *Şehname*, Çeviren: Necati Lugal (1968), c. 1-2, Ankara, 1967, c. 3-4 Ankara.
- Gökalp, Ziya (1974), *Türk Medeniyet Tarihi*, Türk Kültür yayınları, İstanbul.
- Gökalp, Ziya (1975), *Türk Ahlakı*, Hazırlayan: Mustafa Görgen, Türk Kültür Yayını, İstanbul.
- İbn-i Batuta Seyahatnamesiden Seçmeler*, Hazırlayan: İsmet Parmaksızoğlu.
- İnan, Afet A. (1968), *Tarih Boyunca Türk Kadının Hak ve Görevleri*, İstanbul.
- İzgi, Özkan (1975), *İslâmiyet'ten önceki Türklerde Kadın*, Türk Kültürü Araştırmaları, Ankara.
- İnan, Abdükadir (1968), *Makaleler ve İncelemeler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Manas Destanı* (1972), Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Yayınları, İstanbul.
- Kafesoğlu, İbrahim (1973), "Eski Türk Dini", *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı 3'ten ayrı basım. Edebiyat Fakültesi Matbası, İstanbul.
- Kafesoğlu, İbrahim (1977), *Türk Millî Kültürü*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara.
- Kanad, H. Fikret (1963), *Pedagoji Tarihi*, c. 1-2, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin (1952), *Dede Korkut Oğuznameleri*, İstanbul.
- Makro Polo Seyahatnamesi*, c: 1-2 Hazırlayan: Filiz Dokuman, 1001 Temel Eser Serisi (Tarihsiz).
- N'ementh, Gyula (1952), *Atilla ve Hunlar*, Tercüme: Şerif Başstav, İstanbul, 1952.
- Ogan, M. Raif (1956), *İslâm Hukuku*, İstanbul.
- Oğuz Kağan Destanı*, W. Bang ve R. Rahmeti'nin Oğuz Kağan'ı (İstanbul 1936'dan aktarılmıştır.) (1970), 1000 Temel Eser Serisi, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Ögel, Bahaeddin (1971), *Türk Mitolojisi*, c. 1 (Kaynakları ve Açıklamaları İle Destanlar Selçuklu Tarihi ve Medeniyeti yayınları, Ankara.
- Radloff, Wilhelm (1976), *Sibirya'dan (Seçmeler)* Çeviren: Ahmet Temir, Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Sevinç, Necdet (1992), *Türklerde Kadın ve Aile*, *Ortadoğu Gazetesi*, İstanbul.
- Sümer, Faruk (1960), "Oğuzlara Ait Destanî Mahiyette Eserler", *DTCF. Dergisi*, XVIII. 3-4.
- Togan, Zeki Velidi (1972), *Oğuz Destanı, Reşidüddin Oğuznamesi*, Tercüme ve Tahlil, İstanbul.
- Topaloğlu, Bekir (1968), *İslâm'da Kadın*, İstanbul.
- Türkdoğan, Orhan, *Türk Tarihinin Sosyolojisi, Toplum Yapısı ve Sınıfsal Gelişim*, Hasret Yayınları, Ankara (Tarihsiz).
- Uraz, Murat (1967), *Türk Mitolojisi*, İstanbul.

